Массе а мехкий пролетареш, вIашагIкхета!

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГIАЛГIАЙ ОБКОМА,
НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН
(«СВЕТ») Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР

Газет арадувл 1923 шера денз • ШИНАРА, 16 июль, 1974 шу. • № 85 (5376). • Мах 2 кеп.

Н. В. ПОДГОРНЫЙ МОСКВЕ ЦIАКХАЧАР

Сомалийски Демократически Республикера 12 нюле Москве цIавера СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатель Н. В. Подгорный. СДР Лакхехьарча революционни совета президента инарала Мохамед Сиад Барре вехарца официальни визитаца Сомале хиннав из.

Советски Союза паччахьалкхен байракхашца хозъяьча Внуковски аэродроме Н. В. Подгорнена накъабаьхка бар новкъостий Ю. В. Андропов, А. А. Громыко, Б. Н. Пономарев, СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатела заместителаш М. А. Яснов, Г. С. Дзоценидзе, СССР Министрий Совета Председатела заместитель В. Н. Новиков, СССР парламентски группа председатель А. П. Шитиков, СССР парламентски группа председатела хьалхара заместитель Я. С. Насриддинова, СССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь М. П. Георгадзе, СССР министраш К. И. Галашин, В. П. Елютин, СССР генеральни прокурор Р. А. Руденко, СССР Лакхехьарча суда председатель Л. Н. Смирнов, «Известия» газета керттера редактор Л. Н. Толкунов, кхыбараш.

Накъабаьхкарашца вар СССР-ра Сомалийски Демократически Республика гIулакхашта ханна поверенни вола Абдулахи Абдурахман Аден.

Н. В. Подгорнеца Москве цIабаьхкар СССР Министрий Совета Председатела заместитель И. В. Архипов, СССР кхыча мехкашцарча гIулакхий министра хьалхара заместитель В. В. Кузнецов, СССР оборона министра хьалхара заместитель С. Л. Соколов, кхыбола официальни нах.

(ТАСС).

СИХА А ЦIЕНА А ЧУЭЦА ЯЛАТ!

ЯЛАТ ЧУЭЦАШ ДА

Чоалхаверча Iалама хьалашка чуэц укх шера ялат республика совхозийн, колхозийн механизатораша: йоачаю чIоагIа човкъарле ю. Цудухьа цхьа буртиг ара ца буташ дерригa ялат чуийца даккхара болх кхы а дикагIа вIаштIехьбаккха беза. Ялат цIенен сихен чуэц хьалхе лелаеча механизатораша. Цар сийна, уж хоастабеш хIара дийнахьа сийлен байракхаш урагIйохийт боахамашка.

Ялат доа ца деш чуэцара къовсам лоаттабе беза кхай тIара элеваторе кхаччалца йолча ялата конвейере. Цу хьакъехьа дика хьокхам тел Наурски района боахамаша. Наурски ялата эггара лакхагIа бола мах бу ялат дIачуийдеча пункташка.

Укхаза ала догIа, ялата заготовкаш яра наурцаш хьалха хилар. Паччахьалкхенга 3425 тонн. кхыча районий боахамаша денначул дукхагIа, ялат дIачуденнад цар.

ШоллагIча моттиге наурцашца яхь лелаеш бола шелковчанаш ба. Ялата заготовка яра темпаш лакхлуш латт Гудермесски Грозненски районашка а.

Даьхен амбарашка бархI эзар совгIа тонн ялат дIачуденна баьннаб республика ялат кхедераш.

ТЕШАМ БОАБЕРГБАЦ

РЕПОРТАЖ

БIайха хьеж малх. Гаьннара гуш я ялат хьокхаш йоалла комбайн. Цунна тIехьа дус нийсача мутIарех дада маькха касараш. Цу комбайна тIа вагIа «Назрановский» совхоза комбайнерах дикагIа вола пайI — Газдиев Осман.

Дукха вIаши дагабийлар йиълагIча отделене механизатораш, хьалхара мул хьанга болабайтача бакъахьа ба яхаш. Юххера а цар соцам бир, Османага болабайта. Духхьал хьалхарча цхьан дийнахьа 16 гектара тIара мукх касарах Iобиллар цо, план 12 гектар мара йоацача. ХIаьта шин дийнахьа цо хьеккхар 35 гектара тIара мукх.

Го а баьккха тхона юххе соц комбайн. ТIера Iо а ваьнна касарашка, комбайна жаткашка хьож Осман, цул тIехьагIа велa а къежа, духьал воагIа тхона.

— Каст-каста юха сеца веза хул со, йоах цо,—хала я комбайна укх босенашка, цхьоалагIча передачех а низткъа мара дIайоххалац из.

Раьза ва комбайнер хьувкъамa. Дика хиннаб укх шера мукх. Сов листа болаш из жаткана юкъе ухе а новкъа бац Османа, тIехьашка а яькхе юха а дIалоал цо из.

— Укх массехк шера цIаккха а планал кIезигагIа чуийцабац оаха мукх, хIаьта укх шера, хетаргахьа дуккха дукхагIа чуэцаргба из. Лаьрхiар — гектара тIара 30 центнер ба, йоах отделене агронома Маьльсагов МаIиса.

Наурски, Надтеречни районий боахамашта гIо деш я совхоза дукхагIа йола комбайнаш. Традици а хинна дIаэттад укхаза иштта гIо делга. ХIаьта тахан - кхоана уж цIакхоаччаше дукхагIдола кха «дожадаь» вала лерхI хIанз мукх хьокхаш воаллача комбайнера. Чуэца езар — 390 гектар я.

ГонтIа йоагIаш латт Мошхоев Лахана комбайн а. Социалистически яхье ваьннав из Османаца. Бакъда сухалца хьалхле яккха лаьрхIа вац шаккхе а: «болх цIена белга эггара лоархIамегIа лерхI цар.

Из белгалдергда балха итогаш еча хана совхоза кулгалхошеи парткомои. Комбайнерий къахьегама овсарле совъяккхара цар юкъейоалаяй материальни моральни стимулаш. Социалистически яхье хьалхара моттиг яьккхачоа карара кара тела цIе байракхи ахчан премии лургья.

Механизаторий хьашташ дикагIа кхоачашдара дикка дакъа лоац района общественни организацеша а. Масала, цахаддаш кхай тIа хул автолавкаш. Тхо цига долаш хьатIвера царех цаI. Механизаторашта шийла минеральни хий, дифицитни товараш, царна эша болхлой барзкъаш да цу чу. Каст-каста хул укхаза агитатораш а. Цар дувц кхыча районашкарча боахамашка беча балхах керда хоамаш, чурча а доазол арахьарча а политиках.

Деррига а Iалашдаьд совхоза кулгалхоша механизаторашта лаьрхIа. МоллагIа оатхал ехача сагота хила безаш бац уж. ХIана аьлча оарцагIъяла кийча я гаьна йоаццаш латта летучка. Укххаза хьатIаккхухь царна бIайха кхача а.

...Малх чубузаш латт. ДIадаха кийчлу тхо. ЦIаьхха гучавоал совхоза керттера агроном Гагиев Муса. Тхона хьатIакхачалехьа баьча балхага хьож из. Раьза хул комбайнерий балха, 15 сантиметрал лакхагIа яц ягIийса юхкаш.

Комбайнерий хьинарах дог тийша долаш долх тхо. Иштта ца хилча дарг а дацар из, хIана аьлча 23 шу да Газдиев Осман комбайнера болх беш вола. Цун сурт доал совхоза Сийлен доска тIа, цун къахьегама боагIа мах а беш паччахьалкхено Ленински юбилейни медалацеи, «Знак Почета» яхача орденцеи белгалваьккхав из. Цул тIехьа на виса лаьрхIад Мошхоев Лахана а. Шоайх бенна тешам боабергбац хьинар долча комбайнераша.

А. САГОВ,
тха соб. корр.

СУРТА ТIА: ялат чуэцаш латт «Назрановский» совхозе.

Сихдаь гурахьа дийна ялаташ чуэцаш латт хIанз Сунженски района XIX партсъезда цIерагIча колхозе. Къаьстта дика къахьег комбайнера Лозовой Петра. Ялат чуэцача Петра новкъостал деш я цун сесаг Лозовая Валентина. Ди дIаддаьккхитад цар шинне шоай балха норманаш юкъера лаьрхIача 150 процент кхоачаш ца еш, хIара гектара тIара доаккх 25—26 центнер ялат.

СУРТА ТIА: машина тIа бункер чура кIа Iочудоассадеш ва комбайнер Лозовой Петр.

С. ХАКИЕВА сурт.

БОККХАГIЧАРЦА ЦХЬАНА

Къонабараштa шоай опыт камаьрша дIалу механизатораш кIезига бац Грозненски районе. Дукха ха я из укхаза дIадоладаь, цхьабакъда, дуккхабараша из хьаллаьца дуккха ха яц.

Ялат чуэца доладале хьалха механизаторий собрани хилар Ленина цIерагIча колхозе. Колхоза правлене председатела М. Ф. Лютикова кхаш леладераштa дIайовзийтар ялат чуэцара балхий план, хIара комбайна мел гектараш кхоачаргья, ялат хьоккхача котало яьккхараштa йола моральнии материальнии поощренеш. Цхьабакъда, колхоза правлене председатела Петропавловски юкъерча школа производственни бригадерча дешархошка цхьа комбайн дIалулга могадича собране багIараша дIатIаэцанзар.

— Ялат чуэца дезача, уж Iомабеш леларгда тхо йоахар, — цхьаболча механизатораша.

Ха эехьа дIагIоргья царца хьувзашше.

— Мишта ха дIагIоргья, — духьала йист хилар производственни дешар хьехаш вола Николай Степанович Борщев. — Ялат чуэца духхьашха долхаш мичаl бераш. Штурвальнеш болаш болх ма баьбий цар. ХIаьта хIанз курсаш чакхъяьха комбайнера професси кара ма ерзаяьйий дешархоша. Цар вайл вотIа болх бергба, аьлна, хетац сона. Цхьабакъда, хаинахь нийсача новкъа боахаш дIахьалхадаха дезаргда-кх царна.

Хьехархочо Н. С. Борщева аьннар хьаллаьцар комбайнераша В. Ленскеи В. Дрозденкоси. Йоккха опыт йолча шин комбайнераца цхьан участка тIа цаI дешархо хьожавелга мотадир цар.

— Вай гIулакх дIахьоргдола дика тIехье кхее еза вай, — аьлар М. Г. Реброва, — воаштта ховр, воай говзал къонабаршта дIаIомае еза вай. Цар дIахо хьоргда вай сий дола гIулакх — ялат кхеделга.

ДIа-хьа ца къасташ дукха гайра цу сарахьа механизатораш. Цу кхаь агрегато мишта болх бича бакъахьа ба, малагIча комбайнера хьанца болх бергба дийцар.

Ялат хьакха доладаьча хьалхарча деношке а гучадаьлар вIашагIъеллача комсомольско-кагирхой агрегаташа тешшаме болх белга. Битиев Iимранеи, Дашаев Вахаси, Ленский Александреи Уськов Владимиреи, кхыча комсомольцашеи опыт йолча комбайнераша санна болх бир.

Грозненски шурий совхозе сий деш цIи йоаккх ГПТУ-22 хьехархочун Александр Ефимович Авдеева. БархI шера вIаштIа гурахьа ялат чуэца воагIа из. Укх шера а № 1 йолча Победенски юкъерча школа дешархочунца цхьана ялат чуэцаш ва нов. Авдеев. Дийнахьа 150 процент кхоачашъю партийно - комсомольски агрегато норма.

А. Е. Авдеевца цхьана болх беш ба къона механизатораш. Царех цхьа агрегат тха яр а я. Комбайна штурвал лаьца вагIа ВЛКСМ Грозненски райкома шоллагIа секретарь Гриценко Владимир, цун помощник ва со.

Тхоай къахьегамца къонабарашта хьоккхам бала лаьрхIад оаха.

Тхога кхаьча комбайн цIена яц. Цхьайолча хана, укхаза кхай тIа, еха узел тоае езаш хул. Цу хана тхона новкъостала воагIа А. Е. Авдеев. Ха а низ а ца къовсаш еха комбайн тоае новкъостал ду цо.

Совхозе болх беш дукха кагирхой ба. Комбайнера Кубаев Хасмахьмада воIа, ВЛКСМ отделене бюро члена, комсомолийха Туркхос шийдаьна метта комбайн лехи. Иштта шийдаьца болх беш ва Абдурахманов Николай. Цар массане халонех бIу ца къожабеш боккхагIбараша цхьана болх бу.

Района дукххача боахамашка вIашагIъеххай комсомольски звеньяши агрегаташи. Районе ялат чуэцача къахьегаш 160 дешархо ва.

ВЛКСМ XVII съезде КПСС ЦК Генеральни секретара Л. И. Брежнева аьнад:

«Юкъарча пайдана кагирхоех тешар, кагирхой оамал хинна латта энтузиазми къахьега безам бола эздийча гIулакхехи ког тIортола а еш, цунца цхьана вахаре нийса никъ лаха новкъостал дар, къонабаршта боккхагIбараша кхетами опыти дIаялар даим коммунистий традицешка хиннад. Парте дIахо а чIоагIъергья уж традицеш, дегIаккхувларгда кагирхой хьинар, социалистически общества гIулакхаш кхоачашдеча дукхагIа юкъе увзаргба».

Кагирхоех тийша техника дIалуча боахамий кулгалхоша нийса гIулакх ду. БоккхагIбарий опыт хьаIомаеш къахьегаш бола кагирхой ялат кхеду говзанчаш хиле дIаболх.

Х. ДЕНИЕВ,
ВЛКСМ Грозненски райкома хьалхара секретарь.

ЦIЕ БАЙРАКХ—ЯХЬЕ КОТБАЬННАРАШТА

Июнь бетта Наурски района боахамаша шура яккхара лелаяьча социалистически яхьа итогашка хьежай КПСС Наурски райкома бюрои райсовета исполкоми. Яхьа итогех КПСС райкомеи къахьегамхой депутатий районни Советеи карара-кара тела. ЦIе байракх боахамашта юкъе дикагIа толам баьккхача Ленина цIерагIча винсовхоза хьожаяьй (директор А. А. Шундулаев, паркома секретарь Н. Г. Винокуров).

Райцентрерча Ленина цIерагIча майдан тIа къахьегама сийлен байракх аийир цу боахама йиъалагIча комплексни бригада МТФ коллективa сийна. Июнь бетта хIара Iаттагара юкъера лаьрхIача 398 килограмм йоаккхаш шура яьккхай МТФ хьайбаш леладераша, вешта соахка цу хана яьккхачул 61 килограмм дукхагIа.

ЦIАЬКХА А ХЬАЖА ТОРОНАШКА

АЗ ХЬАЛЛОАЦ ДИКА ГIУЛАКХ

ЧIоагIа дог раьза хинна тIаийцар аз «Назрановский» совхоза доярка Социалистически Къахьегама Турпала Барахоева Лемкас низ макхоачча дукхагIа шура яккха аьнна «Сердало» газета тIа кепатеха гуччахьара письмо.

Сона дика йовз Лемка, дуккхача шерашка цунна карагIдувла дика гIулакхаш. Дукха ха я оаха яхь лелаю. Каст-каста вIашагIдетталу, тхоайла дIа-хьа дувц оаха балха тIа эеденнараш, нийслу халонаш, уж эшаяра наькъаш. ХIанз со цул тIехьа ца юсе а, дукха да цунгара хьаIомаде мегаргдолаш. Йоккха опыт йола, хIаман зем беш йола Лемка камаьрша я шийна ховчоа.

Са группаца 20 етт ба, царех вурийтта бетташ ба. Лемка санна хIара Iатта къаьстта гIулакх де хьож со, цу тайпара беча балхо дика аьттув боалийт шура дукхагIа яккха.

ДIадаха юрта боахама шу чIоагIа низкъала хилар сона. Дезала дукха йоакхо е езаш хиларах балха тIара ювлаш доаханна доагIача тайпара Iунал де вIаштIехьдиланзар. Доахан кхыболча дояркаша деттар. Юххера а шу чакхдаьлча хIара беттача Iаттагара яьккхар 3340 килограмм мара хиланзар. Из са дега лоIам беш дацар.

Из дерригa теркал а даь пятилетка къоастамбу ер шу дIадолалуш хьалхарча денношке а ерригa уйла тIаяхийтар аз сай групперча хIара Iатта продуктивность лакхъяра. Доярка болх чIоагIа чоалхане ба. ХIара Iатта оамал йовза еза, цунна фу эш ха деза.

Вурийтта шу да аз ферме болх бу. Дукххазза эийнад аз доахан хьалха - тIехьа деттар чIоагIа зене хилар. Шийханна ца бетташ бита етт сатем байя хьовз, тIаккха хьаста безаш хул. Из юхаметтабалцца йолча хана ерригa шура Iолургъяц цо.

Укх шера январе хIара Iаттагара 401 килограмм шура яьккхар аз. Цхьабакъда, март бетта яьча итогаша хьахьеккхар шура лохъеннилга — 309 килограмм. Цу гIулакхо ца деш дисачун уйла яйтар сога.

Специалистащца дагаяьлар. Сай доахах цхьаккха етт цамогаш хиннабий хьажийтар аз ветеринарни лор. Дерригаш могаш дар. Доахана шура кIезгьяра бахьан ца тахкача сатензар са.

Бахьан доккха дацар. Доакъар юхедусар. ТIаьккха кIезига - кIезига дехкаш дийнахьа массехказза доакъар дехка яьлар со. Юхе хIама ца юташ дерригa доакъар дуар хьайбаша. Из бахьан долаш доакъар кходора, хIаьта шура тIаеттаяла йолаелар.

КIезига долаш кходац оаха доакъар. Колхозо хIанзле а 1645 тонн совгIа сенаж кийчъяьй. Из планагIа дийрхIачул дукха дукхагIа я. Доакъар кхы а Iалашдеш да.

Сайрийна фега арадаьла ледаь чудехкачул тIехьагIа моша муж ду оаха хьайбашта.

Бизза пайда эцара вIалла юхе ца дусаш из дуаргдолаш дехк оаха хьайбашта доакъар. Халданза муж тел. Цо дикка дукхагIа йоаккхийт шура. Апреле хIара Iаттагара 393 килограмм шура яьккхар аз.

Дукхача шерашка болх беш цхьа хIама эийнад аз: ден распорядок пхе минута толхайойя шура эшалу. Май бетта шура дукхагIа яьккхар — 475 килограмм. Группацарча цхьаболча Iатто дийнахьа 22—24 килограмм шура лу.

Лоацца аьлча, йолаш йолча торонех кхетамца пайда а эцаш хан-ханнахьа лерттIа Iунал деш хилча шура дукхагIа йоаккхалургъя. Йизза кхоачашъе еза етт бахка кийчбара, кхабара, бахкачул тIехьагIа беттара зооветеринарни бокъонаш.

Продуктивность лакха йола цIеча фух доахан да са группацара дараш. Вай республика дукххача боахамашка да уж. Ерригa бокъонаш кхоачашъеш доахана продуктивность аз айса лакхъяьй. Дукха ха йоаццаш браковка а яь са группацара кхо етт дIакъоастабаьб аз. Царна метта духхьашха дахка дикача фух дола кхо шинар хьаийцад. Уж арахьара хьатIадоаладаьдац. Аз хьалкхедаь да уж. Цар оамал, царна фу эш ховш сона. Уж довзаш, кара Iомадеш ха дIагIоргъяц. ХIана дахка дезденнад уж.

Шура дукхагIа яккхара новкъостал деча социалистически яхьах ала лов сона. Тха колхоза ерригача дояркашта юкъе шерра яхь яьржай пятилетка диълагIча, къоастамбеча шера хьайбай продуктивность лакхъяра. Дика хьоккхамаш доах дояркаша А. Зязиковас, Н. Мальцевас, Х. Бакашевас, Т. Клешневас, кхыбараша. Массавар шоайла тIера волаш, балха тIа эеденнар дIа-хьа оалаш къахьег оаха.

Социалистически яхь беркате хургйолаш новкъостал ду тхона партийни организаце, паркома секретара Ш. Фаргиева ше а. ХIара доярканa хов ше баь болх. ХIаьта хьалха латтачун къахьегам совгIат луш белгалбоаккх.

Депутаталла оттабаьча кандидаташца харжархой вIашагIкхийттача хана СССР Лакхехьарча Совета депутата Даурбекова Зинас яхье йийхар со. Цо а аз санна хIара кхоабача Iаттагара 4000 килограмм яккха декхар тIаийцад.

Сай новкъоста Барахоева Лемкай тIахьехам хьал а лоацаш халонех бIу ца къожабеш къахьегаргда аз шура дукхагIа яккхара.

М. РЫБАЛКО,
Сунженски района Кирова цIерагIча колхоза доярка. Ленина орден лелаер.

ТОЛАМАШ ГIАДВУГАШ ДА

«Грозэнергоремонт» яхача ремонтно-налздочни предприяте къахьегамхоша дика толамаш доах укх шера.

Ханал кхо ди хьалха кхоачашйир валовни товарни продукци хьаяра ах шера план. Цу юкъа къахьегама овсарле лакхъенай 2,7 процент, товарни продукцега дIабола мах лохбаьб 10 процент.

ХIанз «Грозэнерго», «Дагэнерго» предприятей слесараш сухалбаь тоаеш я йIовхала энергетически оборудовани.

Ханал хьалха ремонт яь баьннаб уж Грозненски ТЭЦ-а № 3 йолча электростанцерча турбинаштеи яьштеи.

Цехий, участкай, бригадай ремонтникашта юкъе ди тIехьа шерагIа яржа шера план ханал хьалха кхоачашъяра йола социалистически яхь.

Ер шоллагIа шу да «Грозэнергоремонт» яхача ремонтно-налздочни предприяте коллективо «Спецэнергоремонт» яхача Волгоградски ремонтни предприятеца яхь лелаю. Цу яхье хьалхара моттиг яьккхараш грозненски энергоремонтникаш ба.

Шоай къахьегамца белгалбаьннаб слесарий бригадираш А. Цатуров, А. Тзаев, Ю. Плешков, В. Когов, аьшка ихьар Н. Калашников, электрообмотчица М. Захарова, сварщикаш Ю. Решетов, М. Батура, мастераш Н. Русов, П. Радионов.

Х. СУРУДЖАНЦ,
«Грозэнерго» оператор.

ПЯТИЛЕТКА—ДИЪ ШЕРА

Ачхой - Мартановски района «Новосельский» яхача совхоза болхлоша къовсам лоаттабу 6000 тонн тайп-тайпара баьцадаараш паччахьалкхенна дIададалара тIехьа, планагIа 4900 тонн йолча.

Декхар доккха да. Цхьабакъда хьийкъача баьцадаараша тешал ду шера план дикка тIехкхоачашъе ний кхоачаргболга. Масала, планагIа 1200 тонн йолча консервни заводашка дIаяхьийтай 1730 тонн моша горох. Из ерригa горох дикагIча сортах а лаьрхIа дIаэц.

ХIанз совхоза болхлой нарсаши кабачкаши чуэцаш ба. ПланагIа 380 тонн йолча паччахьалкхенна хIанзле а дIаеннай 200 тонн совгIа нарсаш. Къаьстта дика кхеьй нарсаш С. Татарашвиле а К. Хашакиева а кулгаллеча бригадай коллективаша. Цар шоай планаш хIанзле а кхоачашъяьй 65 процент. ХIара денна юкъера лаьрхIача 25—30 тонн нарсаш хьайоах болхлоша. Хьаяьха нарсаш кхы хьем ца беш сихха дIайохьийт мах беча организацешкеи консервни заводашкеи.

Дика хьийкъай кабачкаш а. ПланагIа 280 тонн йолча, паччахьалкхенна дIаеннараш 240 тонн кабачкаш я. ДIалуш йола ерригa кабачкаш 500 тоннага дIакхоачае лерхI совхоза болхлоша.

Укх деношка, вешта аьлча, 20 июле помидораш чуэца болалу боахаме. ПланагIа 2340 тонн помидораш яха езаш ба совхоза баьцадаараш леладераш. Шоай торонаш а лаьрхIа цар дош деннад 2700—2800 тоннал кIезигагIа йоацаш помидораш чуэца.

— Укх шера тха коллективо кхоачашъю паччахьалкхенга ялати баьцадаараши дохкара пхе шера план, — йоах совхоза директора А. Харикова. — ХIаьта сом бохкара гIулакха а дикка гарга гIоргла тхо пхе шера план кхоачашъе, вешта аьлча, оаха кхоачашъергья сом бохкара диъ шереи ах шереи план.

— Селхан дIадоладеннад тхо гурахьа дийна ялат чуэца, — дIахо дувц нов. Харикова. — Соахка хIара гектара тIара оаха чудера 34.1 центнер ялат, хIаьта укх шерарча хьувкъамо тешаву 40 центнерал кIезигагIа доацаш хIара гектара тIара ялат чуэцаргдолгах.

М. РАДОВ.

«САЛЮТ-3»: НИКЪ ДIАХО БЕШ БА

Наькъа лостам тела центр, 13 июль (ТАСС).

Пилотировани еча «Салют-3» яхача Iилма станце тIара селханара балха ди кIезига аттагIа дар массаза хулачарел.

Делкъа ха хиллалца космонавташа Попович Павелеи Артюхин Юреи массехк технически эксперимент йир кулгашца лостам тела система лелаеш, хIаьта иштта лаьттаи атмосфере сердалои поляризаци тохкаш.

Делкъийна хIама диачул тIехьагIа экипажага салаIийтар. Космонавташа станце помещенеш цIенйир, цул тIехьагIа яй физически упражненеш йир, шахматех лайзар, ахарашка ладийгIар.

Тахан 9 сахьати 30 минути московски хана пилотировани еча Iилма станце балха нийсагIа ди дIадоладелар. Шаккхе а космонавт дикача хьале ва. Бортови системаш боарам тIа я. «Салют-3» яха станци дIахо никъ беш я.

ПАРТИЙНИ ВАХАР

ТОАЕ ПАРТИЙНИ БАЛХА СТИЛЬ

Укх деношка парте Грозненски горкома бюрос дийцар «Боахама доал деча партийни стиль чIоагIъеш КПСС заводской райкомо беча балхах» дола дош. Цу хьакъехьа доккха а-гуччахьара а къамаьл хилар. Бюро заседане дакъа лоацаш хиннача дукххачарна Iаткъаш, бакъда пайдане хилар из, хIана аьлча цига дийцар дар цар шоай балха формаши методаши дIахо а эргаяьха тоаярах, партийни организацешта кулгалдеча а царга гIолла боахаман культуранеи кулгалдеча а ленински принципаш чIоагIъярах.

Района партийни комитетий балха стиль цхьадолча даькъе хIанз а КПСС ЦК декабрьски (1973 ш.) Пленумо дIадехараша маяххара ца хилар. Из бакъдергдола масалаш а доаладир парте горкома бюро къамаьлаш даьраша. Районашей цхьацца болча бехктокхамерча болхлошей хIанз а цхьадола дешаш къестаду къаьнарча тайпара, иштта уйлаш а ю, болх а бу, волокита, бюрократизм лелаю, цкъаза принципность йоацаш хул.

Партийни стиль чIоагIъяра керттерчарех цаI да тIаийца решенеш кхоачашъяра халлаьа, цIенхаштта тIахьожам лоаттабар, уж мишта кхоачашъю хьожаш хилар.

Бюрона кийчо еча хана райкомашка тIахьожам мишта лоаттабу хьожаш горкома комиссена гучадаьлар укх тайпара хIамаш. Масала, Заводской райкоме кхоачашбанза хилар парте горкома массехк соцам, хIаьта уж кхоачашде деза ханаш гаьнаьннаяр. Февраль бетта райкома могадьдар партдокументаш хувцара итогий хьакъехьа хиннача партийни собраней протоколаш хьагулделга, цар чIоаггIа анализ елга, партдокументаш хувцилга районни парторганизацие толамца чакхдаргдола кхы тIа а гIулакхаш делга. Цу балха йиза бехктокхаме яр райкома организационни отдел. ХIаьта цу отдела болхлой, протоколаш хьагул ца дарал совгIа, из дош дувцаш йола собранеш мишта хул а хьажанзар. Цул а воIа дар отдела заведующи нсв. Гаврилов цу дешага хьожашбараш собранеш дика чакхъяьннай, протоколашка хьежад яхаш тешабе гIерташ хилар. ХIаьта отделе дерригаш а ши протокол мара дацар. Из санна дола харцдар дувцар кустдоацаш да бехктокхамерча болхлочоа.

Партдокументаш хувцара итоговой собранешка шоаш хила безаш лархIанзар парте Октябрьски райкома болхлоша а. Цига а из болх тесса битабар. Из бахьан долаш цхьайолча партсобранешка цу деша хьакъехьа вIалла решенеш а яьяц, цу даькъе де деза гIулакхаш ца оттадарал совгIа.

Лакхехьа цIи яьккхача партийни комитетий дисциплина ца хилара, царна шоаш бехктокхаме ца хетара масалаш да уж.

КПСС заводской райкома секретарий теркам тIабахийтаб волокитеи бюрократизми хиина хилара.

Принципность ца хилар дIадаьккхадац райкоме, масала, иштта хилар партбилет хийцачул тIехьагIа бутт баьлча «Кавсантехмонтаж» гIишлошъеча управлене хьалха хинна начальник болх бохабарахи аморальни гIулакхаш леладарахи партера дIаваьккхача А. А. Виноградовца. Иштта хилар март бетта № 18 йолча столове директоралла оттаваь В. И. Закриев апрель бетта ший гIулакхаш доаггIача тайпара кхоачаш ца дарах треста приказагIа дIавоаккхеш а. МалагIа принципиальность ювцаргья укхаза? Цу факташа хьахойт райкома болхлошта кадраш во йовзаш хилар, цар резерва во йоакхо еш хилар, шоашта тIадиллача гIулакхa боахама болхлой бехктокхам лакхбеш ца хилар.

Социалистически боахама доал дара принципаш толхаяр теркал ца деш ца дуталга декабрьски Пленумо тIагIертта дIадеххаще, парте райкомий бюрошеи пленумашеи шоай заседанешка ладийгIадац цхьан а кулгалхочо- цу хьакъехьа даьвчуьга, кIоаргга техкадац йо во болх беш хилара бахьанаш, хьежабац цуй политически оагIонга, быте цуй долча гIулакхашка. ХIаьта къайле мичай цхьайолча предприятей коллективаша плани социалистически декхараши кхоачаш ца деш хилар. Райкомаща кIоаргга техкадац предприятеш тIехьайнсарен боахама доал ца дарен бахьанаш, хIаьта уж бахьанаш дукхагIча даькъе кулгалхой шоаш дисциплина йоацаш хиларах хьахулаш да. Формализм йиза дIа ца яьккхача балха тIа партийни стиль чIоагIъе йиш яц. ХIаьта формализм йолаш а я, дIаяккха гаьна а я. Масала, бетта райкомашка массехк совещани хул боахамий кулгалхошца. Уж ю промышленно - транспортни отделашка, экономика гIулакх леладеча секретараша кулгал а деш. МалагIча темагIа, малагIча лостаме уж хиннай хIанз къоасталургдолаш дац, хIана аьлча цу совещанеех йола материалаш дукхагIча даькъе юсаш яц. Совещанешка увттадаь декхараш кхоачашдара тIахьожам мишта лоаттабергба тIаккха? Бюрошкеи пленумашкеи санна цу совещанешка оттадеш дола дешаш, уж моллагIча категорех болча кулгалхошцеи активисташцеи дувце а, хила деза царех йоаггIаш йола решенеш а ергйолаш, уж решенеш кхоачашъяра тIахьожам лоаттабе йиш а хургйолаш. Из ца дойя иштта йола совещанеш пайдана яц, из цIена формализм я.

Боахама органаша де дезаш дар цхьайолча партийни органаша шоашта хьатIаэцаш е уж ткъам кIала ехкаш нийслуча моттигех ала безам ба са. ХIаьта партийни аппарата цхьаболча бехктокхамерча болхлошта шоаш боахама кулгалхошта метта дIаотташ леладу гIулакхаш нийса деш санна а хет. Масала, парте Заводской райкома инструктора Летковске дукха къахьийтар цхьан предприятена доагор «даккха» гIерташ. Из партийни комитета гIулакх да? Снабженцашкареи предприяте кулгалхочуигареи цар шоай декхараш кхоачашделга хьадийхадаларе нийсагIа хургдар. «Красный молот» заводо ший ханнахьа деталеш оттаянзар А. Шерипова цIерагIча Грозненски мехкдаьтта чакхдоаккхача завода. Заводской райкомера телефон техар «Красный молот» заводе, детахар дора деталеш хилийта яхаш. НийсагIа хургдецарий цу боахамий болхлой вIашагIа а техэ, до-ц къоастадаьдаларе.

Балха партийни стиль эргаяьккха тоае йиш яц дикагIйола опыт вIашагIтохаш, цар а дийннача гIалатий а анализ еш мара. Цу хIаман йоагIаш йола терко еш цхьа райком яц городе. ХIаьта болаш ба производствана доал дара методаш дика караерзаяь, кхетама балха а общественни вахара а юкъе дика дакъа лоаца боахамий кулгалхой. Бакъда хIанз а царгара хьоккхам эцац, уж кIезига бовз шоай коллегашта а кхыча наха а.

Ховш мадарра анализ ма йой факташ явленеши тохкаш, документаши материалаши тохкаш. ХIаьта райкомашка социологически тохкамаш дац, планагIйола информаци яц, йоаггIача тайпара из гулъелга вIаштIехьа а даьккхадац.

Парте горкома бюрос парте райкомий теркам тIабахийтар уж кхоачамбоацараш дIадахара, КПСС ЦК декабрьски (1973 ш.) Пленумо дIадехараша маяххара балха стиль тоаяра, цу ларда тIа боахама доал делга тоадара, нийслагIча пятилетки планаш кхоачашъяра.

В. ЛАВРИНЕНКО,
КПСС Грозненски горкома оргтотдела заведующе заместитель.

ПХЕ ШЕРА ПЛАН КХОАЧАШЪЯЬР

Гудермесски медицински инструменташ арахецача заводе шовзткъеи иттел совгIа болхло ва пхе шера план кхоачашъяь. ХIаьта шовзткъа гаргга са ва пятилетка тIеххьарча шера чотах къахьегаш. Царех ва слесарь Зайцев Виктор.

ДиълагIа шу мара дац Зайцева вай заводе болх бу. Цу лоацачча хана дукха дика хIамаш карагIдаьннад цунна. Цу къахьегама наькъо хьагойт вайна из.

Итт класс чакхъяьккхача кагирхошта хьалхашка отт хаттар мичахьа деша, е балха гIоргва-хьогI аьле. Из хаттар эттар Виктора хьалхашка а. Гудермесерча номер 24 йолча профессионально - технически училище деша ваха лаьрхIар цо дикка уйла яьчул тIехьагIа. Дукха ха ялалехьа толамца чакхъяьккхар из.

Училище деша вагIаш каст-каста Гудермесски медицински инструменташ хьаеча заводе практика дIахьош хулар Зайцев Виктор ший новкъосташца цхьана. Цу хана безабеннаб цунна заводера болх, сихагIа укхаза хьава сагота вар. Бакъда, цхьан юкъа ехар цун уйлаш. Советски Эскаре гIулакх де вахар Виктор.

Сиха чаккдаьлар ши шу. Дукха ца говш заводе балха вахар из. Хала дар хьалхарча хана. Цхьабакъда, йолаш яцар опыт а, боккха бар къахьегамцара безам. Из дика зийра завода кулгалхоша а цунца цхьана болх беш хиннача болхлоша а. Къаьстта дукхагIа терко йора Виктора завода ветеранаша. Хьалхарчарца ший йоккха опыт зIамигача сага дIаяла новкъостал де раьза хиннарех вар Чагаев Василий. Балха смена чакхъяьлча а бIаргаго йиш яр из. Зайцева слесара говзал кIоаргагIа Iомаяра новкъостал деш, хьехамаш телаш.

ХIаьта Виктор ший хьехархочоа массаза раьза хиле дIаводар. Ховра Чагаевна цо дикагIа говзал Iомаергйола яикъ лаха. Иштта завода коллектива юкъевахар Зайцев Виктор.

Цу хана дена шийгара эсалал ца гойташ, массаза хьалхарча мугIаре волаш хьавенза из. ШоллагIа цIа хиннад цуна заводах, хIаьта улув, болх бечарех вежарий, йижарий лоархI.

Зайцев Виктор лаьхарча разряда говзанч ва. Кхыча цехашта лаьрхIа йола оатхалаш кийчъеш ва из инструментальни цехе. Цун кулгех чакхъяьна продукци дика мара хилац. ХIаьта из да цун балха тIа керттера дар. Цул совгIа продукце дукхалга диллача а хьалхле цуьга я. Цулухьа еннай Зайцевна коммунистически къахьегама ударник яха сийдола цIи а.

Иштта дикача говзанчага лу бехктокхаме болх. Дукха ха йоацаш дар из. Цехе кийчъе езаш яр керда оатхал. Цу чоалханерча балхах лоархIавергвола саг лаха вийзар цеха кулгалхой. Бакъда дукха уйла е езанзар цар. Зайцев Виктор белгалвир кулгалхоша. ХIаьта уж гIалат а баланзар. ТIехдика кхоачашдир Виктора шийна тIадиллa гIулакх. Вешта моллагIа гIулакх дог цIена кхоачашдар цун вахарера оамал а хинна дIаэттад. Вешта из-м кхыча тайпара хила йиш а яцар. Коммунист хиларех тарра, бехктокхамегIа кхоачашбу Виктора ше карадаьца болх.

Иштта ва хьинар дола коммунист Зайцев Виктор. Цунна тара хила гIерт заводера дукха кагирхой а.

Р. ЦОЛОЕВ.

МИНСК. «ТО-18» марках йола универсальни цхьа ковш йола погрузчик серийно арахеца йолаяьй «Ударник» яхача заводе. Тайп-тайпара бекъа мухь тIаботтара, гIишлошъяра площадкашта планировка яра, лаьтта дIа-хьа кхахьара лаьрхIа я самоходни пневмочархаш йола машина. Погрузчикаш иштта пайда эца йиш я такелажнии монтажнии балхаш деча а. Укх шера из тайпа 200 машин арахецаргья заводо.

СУРТА ТIА: «ТО-18» маркаш йола универсальни погрузчик.

И. ЗМИТРОВИЧА сурт.
ТАСС фотохроника.

ДИКА ХОАМАШ

ДИКА САЛОI МАШИННАЬКЪАХОША

Кхоачаш бIаьсти а ялале йолалу Грозненски локомотивни депо профсоюза местни комитет тепловозникий ахкан салаIара план оттае.

Боккха теркам тIабахийтаб культурно - массови, спортивни болх вIаштIехьбаккхара. Сакъердаме экскурсеш хиннай Нальчике, Кисловодске, массехказа Каспийски форда йисте салаIа баха а хинназ тепловозникаш.

Депо территоре тIа хоза тоаяь спортплощадка я. Цига каст-каста легкоатлетий, волейболистий, шахматистий, кхыча спортсмений яхьаш хул.

Укх шера тепловозникий бIаьнел совгIа дезал хиннаб Iаьржача форда йистерча салаIара йолча базе.

Мехка дикагIйолча санаторешка салоIаш хинна укх шера 80 совгIа саг. Иззал болхлоша салоIаргда шоллагIча ах шера а. Пионерски лагерашка салоIаш тепловозникий 60 бер хургда.

Г. АНОХОВ.

ВОРХI БЕТТА ПЛАН КХОАЧАШЪЯЬЙ

Шоаш укх шера тIаийца социалистически декхараши пачхаьалкхен плани ханал хьалха кхоачашъяра ерригa шоай торонаш оарцагIа яьхай «Дружба» яхача Грозненски картонажни фабрика болхлоша. Цудухьа денгара денга дикагIа хул доаха къахьегама толамаш а. Продукцена реализаци яра ворхI бетта план ханал цхьа бутт хьалха кхоачашъяьй фабрика коллективо. Укх бетта хьалхара 10 ди чакхдалалехьа август бетта чотах маьхала яьккхай 49 эзар сома маькера товарни продукци.

Графикал хьалхабувлаш товарни продукци арахецаш ба фабрика къахьегамхой. Ер шу доладелча денз лаьрхIачул совгIа арахийцай 41 эзар сома маьха продукци.

Хьинаре къахьегарца белгальяьнна я цига Ибрагимов Султана кулгалдеча картонажни цеха коллектив. ХIаналехьа заданел совгIа цо арахийцай 27 эзар сом мах бола продукци. Цул дукха тIехьа ца бусаш хьинаре къахьег Орлова Лидия Николаевна керте латтача переплетни цеха болхлоша а.

Б. ДОТМАРЗИЕВ.

ХЬИНАР АЙДЕННА

ТIаийца социалистически декхараши пачхаьалкхен плани тIеххкоачашъеш бIубенна къахьегаш ба Грозненски кондитерски фабрика болхлой. ХIаналехьа цар арахийцад 172 эзар сом мах бола мерза дааран, планал совгIа маьхала яьккхай 22 эзар сома маьха продукци.

Кхыча цехашта хьоккхам телаш къахьег Азиева Махьмала Марем Цвиренко Галина Васильевнаи керте латтача цехий коллективаша. Ялх бетта планал совгIа 68 тонн персяний хьовла, кондитерски изделеш арахийцар цар.

Къаьстта дика болх а беш пятилетка тIеххьарча шера чотах къахьегаш ба цу шин цехера болхлой Кулагина Клава, Амирханова Хьава, Яндарова Камета, Соломатина Зина, Шагаева Антонина, кхы дуккха бараш а. Юкъера лаьрхIача хIара сменагIа нормаш 120 — 125 процент кхоачашъю цар.

О. ВАСИЛЕНКО,
Грозненски кондитерски фабрика планови отдела начальник.

«IАЬРЖА ДОШУВ» ДУККХАГIА

БIубенна къахьег пятилетка диълагIча шера «Горскнефть» НГДУ мехкдаьтта доахараша. «Укх шера цар планал совгIа даьккхад 6600 тонн мехкдаьтта, заданел совгIа маьхала яьккхай 77 эзар сом мах бола товарни продукци.

Мехкдаьттага дIабода мах лохбарах, планал совгIа продукцена реализаци ярах, электроэнерги, кхыйола материалаш кхоярах пачхаьалкхенна планагIа лаьрхIачул совгIа хьалхарча ах шера баь пайда 72 эзар сом хилар.

Массаза санна социалистически яхье хьалхалатт Данилец Евгений Митрофанович керте латтача шоллагIча РИТС-а коллектив. Цо ше укх шера заданел совгIа даьккхад 6390 тонн «Iаьржа дошув».

Г. МОСКАЛЕНКО,
тха штате йоаца корр.

НОЯБРЬ БЕТТА КАЛЕНДАРАГIА

СихагIеи кIоаргагIеи бурув а тохаш дукхагIа мехкдаьтта доаккхийтаргда яхача девизагIа къахьегаш дукха бригадаш я Грозненски бурув тохара балхий управлене. Царна юкъе яьржача социалистически яхье цахаддаш хьалхалатташ я буровой начальникаш Шидиев Iумар, Тайсаев Ваха керте латта бурvадетта бригадаш. ХIанз ноябрь бета чотах бурув тохаш я уж.

Хьинаре къахьегаш я буровой начальникаша Малецкий Григорий Леонтьевича, Тараканов Петр Александровича кулгалду бурув детта бригадаш а. ЦхьоалагIча июле ворхI бетта план тIеххкоачаш а еш 50 метр бурув техар цар планал совгIа. Июль бетта укх деношка кхы а итташ метраш бурув техад цар август бетта календарагIа.

Ш. АБУБАКАРОВ,
Грозненски бурув тохара балхий управлене къахьегамеи алапеи отдела начальник.

ФЕОДОСИЯ. Цхьан юкъа укхаза салоIаш ва мехка массе моттигашкара 2500 къахьегамхо. СалаIа баьхкараштa лаьрхIа укхаза вIаштIехьъяьхай экскурсийи походийи маршруташ. Дукха нах хул укх деношка И. К. Айвазовске цIерагIча Феодосийски картинни галерее (сурта тIа).

В. КУНОВА сурт.
ТАСС фотохроника.

ЦАР ДОШ ЧIОАГIА ДА

Бахача наьха хьашташ дизза кхоачашдара тIагIертта къовсам лоаттабеча Грозненски «Индпошив» фабрика болхлоша хьалхарча ах шера план ханал хьалха кхоачаш а яь, заданел совгIа ара а хийца маьхала яьккхай 38400 сома маьха товарни продукци.

Къаьстта дика къахьегаш фабрика цехашта юкъе хьалхалатташ я Дошукаев Мусас кулгалдеча № 1 йолча цеха коллектив. Ялх бетта заданел совгIа тийгай хIамаш тегараша 8280 сома баракъаш. Соахка хьалхарча ах шера арахийцачул 27 эзар сома маьха дукхагIа продукци арахийцай укх шера цу юкъа. Иштта дика къахьегаш я Коваленко Нина Ивановна керте латтача № 5 йолча цеха коллектив. Пачхаьалкхен планал совгIа 8670 сома маьха продукци ара а хецаш, соахкарчул 15800 сома маьха дукхагIа хIамаш тийгай укх шера хьалхарча ялх бетта.

И. КУЛЕБЯКИНА,
тха штате йоаца корр.

• • •

Вай республикерча гIишлой организацешта юкъе хьалхалаттача «Чечингсельстрой» треста гIишлонхой къаьстта дика къахьегаш ба пятилетка диълагIча, къоастамбеча шера. ГенподрядагIа гIишлой - монтажни балхаш дара хьалхарча ах шера план дикка тIеххкоачаш а еш, заданел совгIа даьккхад 102 эзар маьха гIишлон балхаш. Кхы а дикагIа да цар шоай низаца гIишлон-монтажни балхаш дара производственни хьоккхамаш. ПланагIа лаьрхIачул совгIа чаккдаьхад 170 эзар маьха гIишлон балхаш.

Уж къахьегама толамаш лохдалийтац июль бетта а. Хьалхарча ах бетта заданий тIеххкоачашъяьй.

Къаьстта дика къа а хьегаш социалистически яхье хьалхалатт Т. Пачаев, А. Нанахаев, И. Бархударов, З. Хакимов керте латтача дIа-юха лелача механизированни колоннай коллективаш.

Б. КОСТОЕВ.

ЯХЬ — СОВЕТИЙ БАЛХА ЛОАРХIАМЕГIДАР

Вайна ховш ма хиллара, яхьах хьахулари цунах карагIдоалари, дукхача даькъе цига моттигерча Советий, къаьстта юртеи поселковии Советий эзараш болча депутаташа дакъа лацарах, цу патриотически боламе цар шоашкара масал а гойташ къахьегарах тийша да. Нохч-ГIалгIай АССР хIанзарча XIV гуллама юртийи поселковийи Советий депутаташта юкъе 4057 саг ва, вешта 61 процент совгIа бараш колхозни совхозни производства болхлой ба, царех дуккха дукхагIа бараш яхье хьалхле леларех а ба.

Къахьегамца коммунистически гIулакх хилара шоашкара хьокхам телаш, шоай депутатски декхар кIоаргга кхета а деш, шоашта тIехьабоах цар къахьегамхой.

Малгобекски района Вознесеновски станични Совета депутат, Социалистически Къахьегама Турпал Мады Джамалдынович Бахмадов вай ерригача республике цIи хеза ва жа леладеча дукха хIама карагIдаларца. 1973 шера хIара бIаь жийна тIехьара 133 Iахар кхебаьб, план 4,5 килограмм йолаш хIара устагIавна тIера 5,9 килограмм тха даьккхад. Мады Джамалдыновичагара балха опыт эц «Кавказ» колхоза, района, республика жа леладераша. Иштта хьинаре кхоачашду цо станични Совета депутата декхараш я.

«Алханчуртский» совхоза къахьегамхоша чIоагIа сийлеш ва «Къахьегама Цlеча Байракха» ши орден лелаю, тракторашта ремонт яра вола механик Х. А. Баркинхоев. Дукхача шерашка Ново-Редантски юрта Совета депутаталла хоржаш хьавоагIа Ахьмада Хьасан. Iалаьмате чIоагIа бехктокхам болаш лелаю цо халкъо хоржар яха сийлен цIи: дукха болх бу ший хоржама округе, хьинаре дакъа лоац юрт хозъечеи тоаечеи. ХIаьта дукхагIа цо терко еш дар совхоза техника даим кийчон линейка тIа хилийтар да. Дукхача шерашка из цунна толамца карагI а доал. ДIадахача шера, масала, тракторашта ремонт яра план 148 процент кхоачашйир цо.

Сунженски района пачхаьалкхен доккхий совгIаташ деннача юртбоахама болхлошта юкъе бар: «Цlеча Эскара» колхоза доярка, Орджоникидзевски станични Совета депутат Мария Юрьевна Игнат, Кирова цIерагIча колхоза коа тIара оалхазараш леладер, Карабулакски поселкови Совета депутат Евдокия Ильинична Дорохова, «Путь к коммунизму» колхоза механизированни звено звеньевой, Нестеровски станични Совета депутат Яков Иванович Тимошенко, иштта кхыбараш. Я. И. Тимошенко керте латта звено хьажкIаш кхееш я. Пятилетка кхоалагIча хоадамбеча шера шоаш леладьча 150 гектар лаьттан тIара хIара гектара тIара 50 центнер чуэцаш хьажкIаш чуийцар звенос. Цул совгIа, духхьала ше болх беча трактора тIа 300 сом совгIа мах бола ремонтни средстваш кхояьй, план 800 гектар йолча метта 1000 эталонни гектар яьккхай цо. Ше къахьегача шерашка 25 къона механизатор кийчваьв Яков Ивановича, из ва производства новатор, ВДНХ доакъашхо, производстве къахьегама толамаш дахарах Октябрьски Революце орден еннай колхоза механизатора нов. Тимошенкона. Уж тайпа масалаш кхы дукха а да.

Юртеи поселковии Советий яхь лелаяра дешашна хьащтдац яхаш хьалха кердадоахаш хиннача хIанз моттиг яц.

Нохч-ГIалгIай АССР Закона 12 ст. «в» пункто маяххара, юрта боахаме «общественни организацешца цхьана колхозий, совхозий, иштта кхыча предприятейи организацейи толамаш лакхдара, юрта боахаме хьалха латта опыти Iилма карагIдаьннараши юкъедоаладара социалистически яхь дегIакхувлаш болх» чакхбоах юртеи поселковии Советой.

Уж тайпа декхараш хьалхашка латт Советашта промышленноста даькъе а.

Республика юртеи поселковии Советаш тIехь-тIехьагIа дукхагIа дувца льинай сессешкеи исполкомий заседанешкеи коллективаша пачхаьалкхен планаши тIаийца декхараши кхоачашдара хьакъехьа дола дешаш, уж кхоачашдара тIабэрзабаь организаторски болх чакхбоах. ХIаьта а, анализо хьахьох республика дукхагIа йолча юрта Советаша яхьа итогаш еча, белгалбаьннарашта совгIаташ далара дешаш къестадеча, хьалха латтарий болам хьаллоацача, дикагIа йолча коллективайи новаторийи опыт дIайовзийтача кIезига дакъа лоацилга, къахьегама овсарле лакхъяра хьалаш вIаштIехьдахара лерттIа йоакхо ца елга. Цу даькъе Советашей цар массазарча комиссешей исполнительни комитеташей лайча дукха дергдар производства хьалха латтараштa карагIдаьннараши опыти дIайовзийтача.

Юртеи поселковии Советаша шоай доазон тIа ухкача производственни коллективашка социалистически яхь вIаштIехьъяхарал совгIа шоайла а яхь лелаю.

Юртеи поселковии Советий исполкомий председателий Ерригроссийски совещане КПСС ЦК Политбюро члена, КПСС ЦК секретара нов. М. А. Суслова яххача бесса, «юртийи поселковии Советий яхь хила йиш а я, хила а еза советий болх эргабоахаш тоабара, опыт йоаржаяра, боахамеи культурнии болх ерригача оагIонашкахьара тоабара лоархIаме фактор».

Шоайла яхь лелаеш лоxерча Советаша чIоагIа влиянии ю предприятей, колхозий, совхозий производственни балха, нах баха моттигаш хозъеши тоаеши бахача наха юкъе кхетамеи организаторски балхаш чакхдоах цар.

Шалински района Курчаловски юрта Совет, Наурски района Николаевски станични Совет, Грозненски района Николаевски юртеи Первомайски станичнии Советаш, Ножай-Юрта района Галайтински юрта Совет, иштта кхыраш санна йола юртеи поселковии Советаш республика яхь делаеча советий хьалхарча мугIарашка йолаш хьайоагIа. 1973 шера дика толамаш даьхар Шелковской района Гребенской, Ачхой-Мартановски района Шаами-Юртовски, Малгобекский района Ново-Редантски юрта Советаша. Республике хьалхара моттигаш яьхар цар.

Масала, Гребенской станични Совета доазон тIа улл ши совхоз: «Гребенскойн», «Виноградныйн». 1973 шера шинна а боахамо толамца кхоачашйир пачхаьалкхенга ялат, дулх, шура, комсаш, баьцадаараш, иштта кхыйола продукци йохкара планаш.

Станични Совето хан-ханнахьа дийцад сессешкеи исполкома заседанешкеи пачхаьалкхен планаши тIаийна декхараши совхозий бригадашка, фермашка кхоачашъярах лаьца дола дешаш, къахьегамхой бытеи салоIамеи дешай даим йоакхо яьй, даим социалистически яхь хьаллоацаш хиннай.

Совета хьалхленца станице хьал а лаь эксплуатаце дIаденнад 700 квадратни метр нах чубаха цIенош, 50 моттига берий беш, медпункт. Вознесеновский яхача хуторе юкххьанцера школа хьалъяьй, хIанз Гребенской юкъерча школина хьатIаяь йоалаш латт 6 классни цIаи спортивни залаи чухургйола пристройка.

Сиха тоалуш, хозлуш латт станица ше. Духхьала 1973 шера укхаза улицашка, тротуарашка асфальт биллаб 8 эзар квадратни метр, аханел совгIа долча цIеношка газах пайда эц.

Вознесеновский яхача хуторе дахача бераша дукха хало хьегар школа гаьна хиларах. Станични Совета дIадехарах совхозаша бераштa лаьрхIа автобус еннай.

Цхьабакъда, юртеи поселковии Советаш дукхагIа терко еш хиннай экономически дешаш кхоачашдара, керттерча даькъе юртбоахама производство дIахо дегIакхувлара. Юртеи поселковии Советаш социалистическа яхье яларо торо елар Нохч-ГIалгIайчено 1973 шера пачхаьалкхенга ялат, шекара свекла, баьцадаараш, сом, комсаш, хьайбай продукташ йохкара планаш кхоачашъелга Iалашде.

Исторе чухь эггара хьалха хиннад Нохч-ГIалгIайчен лаьтта леладераша 534,8 эзар тонн ялат кхе а дь цунах 164,3 эзар тонн пачхаьалкхен амбарашка чутассар.

Шоайла яхь а лелаеш юртеи поселковии Советаша йоакхо ю халкъа образовани, культурно-просветительни, унахцIеноки социальни Iалашони, торговле, бахача наха коммунальни бытовии гIулакхаш дара болх тоабара, юрташ тоаяра, хозъяра, цига керда гIишлош яреи санитарни порядок лоаттаяреи дешай а.

1973 шера 5772 моттиг йола керда школаш хьалъяр юрташка. Ужжал керда школаш цхьан шера республике духхьашха мара хьалъяьяц. Яхь лелаеш юрта нах бахача моттигашка пачхаьалкхени колхозно - кооперативнии чотах 95 эзар квадратни метр нах баха цIенош хьалдаьд, иштта клубаш, столовеш, бытови хьашташ кхоачашду керда предприятеш хьалъяьй.

1974 шера юртеи поселковии Советашта юкъера социалистически яхь кхы а шерагIа ярж. Алтайски края Бийски района Малоенисейски юрта Совета депутатий, активистий - общественникий хьалхленца юрта бахача наха, «Семеновод» совхоза болхлой коллективо яхь йоаржаяьй 1974 шера производственни планаш ханал хьалха кхоачашъяра. Из болам мога а беш хьаллаьцар РСФСР Министрий Совето.

Нохч-ГIалгIайчене из болам эггара хьалха хьаллаьцар Урус-Мартановски района Гойтински юрта Совета депутаташеи общественностой, «Гойтинский» совхоза къахьегамхошей. ТIаийцача декхараш тIа совхоза коллективо, юрта Совета депутаташеи активисташеи кхом бара режим, пачхаьалахени къахьегамеи дисциплина чIоагIъяра тIехьа къовсам лоаттабе, юртбоахама производствана интенсификаци яра, лаьтта леладара культура, общественни производства эффективность лакхъелга Iалашде лаьрхIад. Иштта белгалдаьд производственни культурно-бытовойн объекташ, нах чубаха цIенош хьалде, юрт хозъе, тоае, клуба, библиотека, торговле болх айбе.

Нохч-ГIалгIай АССР Министрий Совето Гойтински юрта Совето дIаболабаь болх мога а беш горрайисполкомаш декхарийла яьй 1974 шера халкъа боахама план ханал хьалха кхоачашъяра тIехьа.

Юртеи поселковии Советаша юкъера яхь шерагIа йоаржае.

Советашта юкъерча яхьа керда лостам шерра дIабовзийта беза пропаганда информацеи берригача кхоачамах мамогга пайда а эцаш.

Юртеи поселковии Советаша бизза пайда эца беза боахамий производственно - финансови планаши социалистически декхараши тIаэца кийчдеча дакъа лаца шоашта синача бокъонех.

Къаьстта укхаза теркалъе еза харжархой наказаш кхоачашдара йолаш йола торонаш, колхоза правленена е совхоза дирекцена новкъостал де деза юрта бахача наьха культурно-бытови хьалеш дикагIа вIаштIехьдахара, нах баха моттигаш тоаяра, хозъяра, наьха къахьегама а салоIама а хьалаш дикагIа вIаштIехьдахара де дезараш белгалдеш.

Партийнии профсоюзнии организацешца цхьана хьинаре кулгалде деза Советаша шоай доазон тIа ухкача колхозий, совхозий, предприятей, наьха хьашташ кхоачашдеча учрежденей коллективай яхье.

Нохч-ГIалгIайчен къахьегахой депутатий Советаша боахамеи культурнии строительства ерригача участкашка дIахо йодача хана социалистически яхь шерагIа йоаржаяра организаторски, балха белгалара опыт Iоаяй. Цу опыто новкъостал дергда юртеи поселковии Советашта КПСС XXIV съездо дIахо йодача хана халкъабоахам дегIакхувлара белгалдаь декхараш кхоачашдара бахьан лоаттабеча къовсаме йоагIаш йола моттиг даца.

А. КИНДАРОВ,
Нохч-ГIалгIай АССР Министрий Совета инструктор.

КХОМБАРА КЕРДА НАЬКЪАШ

Грозненски СССР 50 шу дизара цIерагIча химически комбинате пайда ца эцаш йиса производства резерваш гучаяхара даим болх оу. Цу балха хьалхарча аргIагIа лохаш я продукцега дIабода мах лохбара йола резерваш.

Комбинато арахецача продукцега дIабода мах цхьа процент лохбарах шера ах миллион сом кхоле вIаштIехьдоал.

Ерригача товарни продукцега дIабодача маьха структурага хьежача гучадоал — 40 процент мах бедалга, 25 процент электроэнергега, 20 процент оборудованега дIабодшлга. Цхьацхьйолча продукташка дIабода мах лакхе белгалъяьхача юкъерча цифраел тIех ба. Иштта, синтетически дубитель арахецаш бедалга дIабода мах шозза дукхагIа ба комбинате гIолла юкъера лаьрхIачул. Спирт арахецаш электроэнерги цкъан ахазлей дукхагIа йоаю. Полиэтилен арахецара йола оборудовани лелаярга дIабода мах шозза дукхагIь ба спирт арахецача оборудованега дIабодача маьхал.

Продукцега дIабода мах лохбара продукце цхьан единицага мел бедал дIаяхийта еза къоастаде деза. Комбинате хIара шера организационно-технически мероприятеш чакхйоах продукцега дIайодача бедала, реагентий, энергоресурсий боарам лохбара.

Укх шера комбинате хиннача технико-экономически заседане белгалдаьккхар массехк организационно-технически мероприяти чакхъяьккхар бахьан долаш продукцега дIауха бедал, реагенташ, энергосредстваш кIезигъяь хилар.

Грозненски комбинато арахецача фенолага дIабода мах Уфимски, Куйбышевски, Омски, Казански заводаша арахецача фенолога дIабодача маьхал кIезигагIа ба. Спиртага дIадода фосфорни кислота, этилен, каустически сода цхьан тонйагIа лаьрхIача геттара кIезигдаьд.

Полиэтилен арахецаш дIадода бензин, изопропилови спирт, этилен иштта кIезигдаьд.

Цхьабакъда, полиэтилен арахецара йолча массехк реагента эша катализатораш кхыча заводашкарчул дукхагIа йоаю.

Цехашка кхы а дукха гучаяханза торонаш я мехкдаьтта продукташ ца йоаяра. Мехкдаьттан химически продукташ кIезигагIа йоаяйтара чакхъяьха лаьрхIа дукха мероприятеш я. ХIара шера 35 тонн бензин кхоле вIаштIехьдаргдолаш мероприяти чакхйоаккхаргйолаш я. ХIара шера 50 тонн бензол кходайтаргда № 15 йолча цехе абгазашкара бензол гуллеш йола схема балха юкъейоалаяро.

Комбинате лаьрхIа лелаю мероприятеш чакхъяхарах хьахиннача пайда, из пайда планови хьокхамашта юкъебахьара йола учет.

Комбинате хан-ханнахьа производства торонех бизза пайда эцара, продукцена кхомбара режим чIоагIъяра хьажараш чакхдоах. Иштта хьажар вIаштIехьдаккхар бахьан долаш 1973 шера комбината къахьегамхоша 1194 рацпредложени кийчъяь хьачуелар. Царех 918 рацпредложени хIара шера 1380 эзар сом пайда а беш производствана юкъейнихьай. Чурча торонех бизза пайда эцар бахьан долаш 14444 тонн газови бедал, 703 тонн бензол, 10664 эзар киловатт-сахьат электроэнерги, 64182 кубически метр Iи кхояьй.

Общественни хьажара яьча итогаша белгалбаккхийтар В. И. Нырко начальник волча № 17—18 цеха дика болх. Цеха коллективана яхчан преми елар. Цу цехе хьажар чакхдовлача юкъа производствана юкъейнихьай 366 эзар сом пайда луш йола 61 рацпредложени, 52.4 эзар сома бедал, энергоресурсаш, материалаш кхояьй.

Иштта дика болх баьб В. Ф. Ржевский начальник волча ремонтно-механически цеха коллективо а. Цу цехе производствана юкъейнихьай 42,9 эзар сом пайда луш йола 121 рацпредложени. Дукха къахьийгад цехе балхашта механизаци ярца къахьегама овсарле лакхъяра, ремонт дикагIа яра. Уж мероприятеш чакхъяхар бахьан долаш 11520 къахьегама сага-сахьат кходаьд.

Комбинате хин ресурсаши атмосферни фои лорадара дола хьажар кхайкадаьд. Цу хьажара керттера декхар да хин ресурсаех бизза пайда эцара, хий дола моттигаши, атмосферни фои бIех ца дайтара йола мероприятеш кийчъяйтар а, уж чекхъяхийтар а.

Цуя совгIа, цу мероприятеша мехкдаьтта продукташ а кхояйтаргья.

Комбинате иштта конкурс кхайкаяьй бедала, энергоресурсашта, кхыча материалашта кхомбара йола рацпредложенеш кийчъяра.

Материальни, финансови, кхыча ресурсаех дукхагIа пайда эцара тIаберзабаь дукха болх бу комбината халкъа тIахьожама группа а.

Болхлошта экономически знанеш ялар чIоагIа пайда болаш да кхомбара тIехьа.

Комбинате я халкъа университет, экономически знаней 37 школа, коммунистически къахьегама школаш.

Чакхдаьннача дешара шера экономически знанеш Iомаеш хилар 900 гаргга саг инженерно-технически болхлой, гIулакхера бараш.

Укх шера май бетта ткъо шу дизад грозненски химически комбината хьалхара аргIа болх бе йоласина. Цу шерашка чIоагIа дегIаена, химически индустре йоккха предприяти хинна дIаэттай комбинат. Къаьстта теркам тIабохийташ леладу комбинате арахеца продукци дика хилийтара гIулакх.

Арахецача продукце дикал лакхъяра чакхъяха оттаьча мероприятех дукхагIъяраш кхоачашъяй. Стандарташка хьежжа продукци арахецара, технологически режимаш лораяра тIехьа цахадташ тIахьожам лоаттабу. Иштта дукха болх баьб хIара болхло, инженерно-технически болхло ший балхагIа бола бехктокхам кхетабеш хилийтара.

ХIана комбинато арахеца пхе тайпара продукци паччахьалкхен дикала Знак лелаеш я. Дукха ха йоаццаш комбинате арахецача синтетически этилови спирта паччахьалкхен дикала Знак хьожанийтара документаци кийчъяьй.

Комбината коллективо шерагара-шерага тIатеIIа къахьегар бахьан долаш предприяте технико-экономически хьокхамаш лакхлуш доагIа даим.

Нагахь сална 1973 шера арахийцача продукцега дIабаха мах 1965 шера хиннача нийса хиннабаларе цу продукцега дIадахачул совгIа кхы а 7,5 миллион сом дIадахийта дезаргдар. Цу юкъа маьхал яьккхача продукцегIа хьанийцача хIара сома тIара хинна пайда 5,9 кепиг совбаьннаб. Лакхъеннай 37,1 процентагара яьнна 55,2 процентага кхоачаш предприяте рентабельность.

Дика толамаш доахаш хьайоагIа комбината коллектив иIслагIча пятилетка диъ-лагIча, кьоастамбеча шера а. Хьалхарча ялх бетта плаш ханал хьалха, 25 июне кхоачашъяьй. Къахьегама овсарле дIадахача шера цу юкъаца нийсача планал совгIа 7,2 процент лакхъеннай. Планал совгIа 800 эзар сом пайда баьб.

В. СКРЕБНЕВ,
Грозненски химкомбината директора заместитель.

НОХЧ-ГIАЛГIАЙЧЕН КУЛЬТУРА ДЕГIАЯР

Нохч-ГIалгIай а ерригача советски а историографена юкъе енай цхьаькха монографи. Из я «Советски Нохч-ГIалгIайчен культура дегIаяр (1920—1940 шераш)» яхаш. Нохч-ГIалгIай истореи, меттен, литературан Iилма-тохкама института йоккхагIйолча Iилман болхлочо, исторически Iилмай кандидата Джамбулатова Кураза Зиначдас баьб из лоархIаме тохкам.

Сийлахь-боккха Октябрь котбаларо шерра ниъ хьабийллаб халкъа дешара, халкъа кхоллама. «Культурана карагI мел даьннар халкъа доалахьа хургда, хIанзчул тIехьагIа цIаккха а саго саг воацавара тIадерзадаь хургдац сага хьаькъали гений» яха В. И. Ленина дешаш вахаре кхоачашхиннад дукха ха я.

КПСС обкома X пленумо чIоагIа цийса белгалдаьккхад «эрсий а вай Даьхен кхыдолча а халкъаша вежарашха новкъостал дар бахьан долаш Нохч-ГIалгIайчен къахьегамхоша дIадаьккхад тIехьабиса хилар, къел, доккхий толамаш даьхад экономика, культура дегIайоалаеча».

Октябрьски революци котъяларца дIаболабеннаб сердалонга, иразага бода цикъ. 1918-ча шера Пятигорске хиннача Тийрка йистерча халкъий съезде вIашагIъеллай халкъа дешара Комиссариат. Цо культалдора Терски республикана чуйоагIача Нохч-ГIалгIайчухь нахага дешийтилга вIаштIехьдаккхара а. Республика массе а миIингашка хьайийллар школаш. Цунца цхьана къестадора промышленность дегIайоалаяра, моттигера нах социалистически боахама юкъеозара дешаш. ЛаьрхIа варгвоацаш дукха дар боахам а культура а дегIайоалаяра сихонца де дезараш.

ХIанз теша а хала долаш чIоагIа тIехьайиса хиннай республика революци хилалехьа. Дийша а болх бе йиш йола а нах геттара кIезига бар, кхыметтел шоай меттала йоазув а дацар кавказа къамий.

З. К. Джамбулатовас укх тайпара бакъдараш доаладу Нохч-ГIалгIайчен революци хилалехьарча историех: «Эггара лакхехьарчо аларах, вешта аьлча паччахьа приказах 1859 шера 2 октябре Iоеххай лоаман школаш. Нохчийн гIалгIайн старшинай, бIаьхийча наьха паччахьа Iаьдала тешаме хургбола лохехьара чиновникаш (талмачаш, писараш, кхыбараш) кийчбара лаьрхIа хиннай уж». 1917-ча шерага кхаччалца, вешта аьлча 58 шера ерригаш а Кавказе болх беш пхи лоаман школа мара хинняц (Нальчике, Грозне, Майкопе, Назране, Сухуме). Уж а бахача наьха чотах хиннай. Дешарах дуккха мах боаккхаш хиннаб. Масала, белгалдоаккх авторо, цхьан документа тIа паччахьа администраце мукIарал ду: «Селла сахь лакхлу дешарах боаккха мах, гIулакх иштта дIахододе берашка дешийтаза наьна торо хургйоацаш». Из бакъду цхьаькхане а — хIара шера 8—10 саго мара школа чакхйоаккхаш ца хиларо.

Бакъда, ала доагIа цу хана зIамигача халкъий культура дегIайоалаяра хьалхара юкъигаш дIайолаяьлга. Из нийса доаш З. К. Джамбулатовас а: «Хьалхарча лоаман школашка дукха кхоачамбоацараш хиннадале а, уж боккхача лоархIаме хиннай лоаман кагирхой дешара тIаозара. Уж хиннай гIулакхера нах кийчбара хьалхара пхьоалеш, къаьстта Назрановски, дукхагIча даькъе къамах болча наха дешаш хинна. Дукха пайданедар Iомадеш хиннад укхаза кагирхоша.

Цунца цхьана, кхыча дешара заведенеша а санна, лоаман школаша гIо деш хиннад лоамароштa юкъе дешар доаржадара, хьалха латтача культурах уж дIатохара. Цхьабакъда уж школаш геттара кIезига хиннай, цудухьа безам барех кховлагIча даькъа а вIаштIехьдоалаш хиннадац деша.

Вай дувцача книжка автора язду: «Школаш яхкара нохчашен гIалгIашен шоашта шоаш налогаш етташ хиннай, масала Хасар-Юртен Ичкерен округашка бахача наха хIара цIеннах 30 кепиг, ГIалгIайчухь — 25 кепиг гулдеш хиннад». ДIахо авторо язду Шаьларча Агиш-Батойнаькъан 10 нохчочо шоай чотах школа хьалъярах а, доагорца, согарца, кхы эшачунца из Iалашьелга шоашта цар тIаэцарах а.

Халкъага лешийтара, цун культура лакхъяра беррига шоай низ, хьаькъал дIадала кийча хиннаб къамех бола хьехархой. 1911-ча шера «Терские ведомости» яхача журнала тIа кепатехача хьехархой письмо тIа да: «Эггара хьалха школа хьайийллача... тхоай болх чиш дIа а кхессь цIадахка кийча да тхо... тхоай хьамсарча халкъа гIулакх дара, тхоай баьде вежарий культурни а дийша а долча эрсий халкъах дIатохара. «Моттигерча интеллигенце цу тайпара лоIам шерра хьаллоацаш хиннаб хьалха латтача эрсий общественносто. Из бахьан долаш 1914 шу тIакхоачаш Нохч-ГIалгIайчен шьарача аренашка ядача цхьайолча юрташка школаш Iоеххай.

Бакъда боккъонцара хувцамаш хилар массехк шу даьлча, Нохч-ГIалгIайчухь граждански тIом чакх а баьнна Советий Iаьдал котдаьлча. ТIаккха массанахьа хьайийллар итташ школаш. 1921-ча шера Горски республика Наркомпросо соцам бир школаш Iояхка. Цу шеррехьа Iоехкар школаш лохерча Науре, Шатое, ГехтIа, Шаьла, Автуре, Ойсунгуре, Ведана, Мочкъий-Юрта, Наьсаре, кхыча моттигашка. Цо дог гIоздоаккхар юрташка бахача наьха.

Цу хана атта гIулакх дацар массанахьа наха дешилга вIаштIехьдаккхар, тоъацар цIенош, кхыбола кхоачам, белгалдоаккх автеро, Грозненски исполкомо соцам бу дешарах мах боаккхилга дIадаккха. Советски органаша тайп-тайпара наькъаш лохар юрташка дешар вIаштIехьдаккхара, могаш дола гIо дора торо йоацараштa.

Ший книжка тIа авторо доаладу укх тайпара бакъдараш: «1921-ча шера ГIойтIарча торо йоацача нохчий бераштa еннай 60 кочамаш, 57 бера кога гIирс; Урус-Мартанера 57 йиIиг Iалашъяй тIадувхача барзкъашца а кога гIирсаца а». Цу хьакъехьа дийца варгвоацаш дукха новкъостал даьд Грозненски горисполкомо «Грознефть» объединенеа.

Школашка лерттIа дешар вIаштIехьдаккхара новкъарле йора къаман меттала йоазув ца хиларо. Цунах пайда эцаш хиннаб моллаша. Цар вIашагIъеккхаш хиннай Iарбий меттала бусалба дына школаш — хьужаренаш. Цу хьакъехьа З. К. Джамбулатовас язлеча тайпара «Цу хана Нохчий мехка 180 совгIа цу тайпара школаш хиннай, ши эзар бераше дешаш. Уж школаш болх беш хиннай 1930-ча шерага кхаччалца. Нохч-ГIалгIайчен хIара юрта хIана яц аьнна хиннай дына школаш, цхьайолча юрташка шишша а. Алхха ГIалгIайчен 15 юрташка 725 саг хиннаа хьужаренашка дешаш».

Цу школаша духхьал Iарбий мотт хьийха ца Iеш, Советски Iаьдала дуьхьалара кхетам луш хиннаб. Наха сердал яларал дукхагIа классови моастагIий кийчбеш хиннаб хьужаренашка. Дешачун дог тохадойташ я З. К. Джамбулатовас социалистически вахар хьадеча классови моастагIаша яь дуьхьале ювца книжка оагIонаш. Бакъда моастагIий низ дIакхаьчабац социалистически болам соцабе. 30-ча шерашка доккхий толамаш даьхад «Халкъа дешара программа кхоачашъеча, кхийнараш дешанза хилар дIадоаккхача. общество дезалеп кхалсага йизза бокъо Iалашъеча».

Нохч-ГIалгIайчухь массане дешилга Iалашдара, наьха культура лакхъяра Iалаьмате доккха новкъостал даьд Къилбаседа Кавказа краерча эрсий районаша. Цу хана шоай интернациональни декхар дизза кхоачаш а деш, цар боахкийташ хиннаб хьехархой, новкъостал даьд дешара эша кхоачам вIаштIехьбаккха. Днепропетровцаш хиннаб Итум-Калински районерча школай шефаш, одесситаш — Сунженски района, харьковчанаш — Урус-Мартана района, иштта кхы дIахо а. Городаш Ростови Орджоникидзеи хиннай Советски ГIалгIайченна гIо деш.

Книжка тIа къаьгга гойт Нохч-ГIалгIайчен социалистически культура эрсий халкъо, кхыча советски халкъаша интернациональни новкъостал дар бахьан долаш хьахиннилга.

Иштта да З. К. Джамбулатовай кердача книжка цхьа дакъа. Исторически бакъдар довзийташ дукха пайдане хIамаш да книжка вохх кхаь даькъе а. Авторо Iалаьмате боккхача лоархIаме болх чакхбаьккхаб Советски Нохч-ГIалгIайчен культура хьахилара дешаш къоастадеш. Нохч-ГIалгIайчен истори, этнографи, литература, искусство кьахилара наькъаш довза безам болчоа дукха пайдане материал я книжка тIа. Цо доккха новкъостал дергда идеологически болхлошта а.

М. БАГАЕВ,
Нохч-ГIалгIай паччахьалкхен университета йоккхагIволa преподаватель, исторически Iилмай кандидат.

ГIИШЛОШЪЕРИЙ ТОЛАМ

Укх кьоастамбеча шера программа ханал хьалха кхоачашъяра тIаерзаяьй шоай торонаш Нохч-ГIалгIай гIишлошъеча управлене ворхIлагIча СМУ коллективо. ХIаьта дIабахача ялх бетта яьча итогаша хьагойт хьалхашка латтачa декхарех из дика лоархIаелга. Генподрядни 101,3 процентии шоай низаца гIишлош хьалъяра план 128,8 процентии кхоачашъяьй гIишлонхоша. Планал совгIа кхоачашдаь балхаш 42 эзар сома маьха да.

Уж толамаш даха управлене коллектива торо хиннай хIара балха минутах, йолаш йолча торонех, механизмех нийса пайда а эцаш болхлошта юкъера социалистически ях кхетамца вIаштIехьъяккхарах.

Управлене яьржача социалистически яхье хьалхле лелаю Саркисян Шагена, Шандрыгин Николая кулгалдеча участкай коллективаша. Цар ханал хьалха дIаенный дукха гIишлой объекташ. Царех я Центрой яхача юртара 320 моттиг йола школа, Чир-Юртара 38 квартира йола ши цIа, кхыдараш.

Ц. РУСЛАНОВ.

ДОАКЪАР ШОРТТА ХУРГДА

Надтеречни района «Озерный» яхача совхозе сихбенна доакъар Iалашдеш ба. ХIаьале а 170 гектара тIера йол хьекхай вIашкатехан баьннаб доакъараш кийчдераш. Юкъера лаьрхIача хIара гектара тIера укхаза куэц 20—25 центнер люцерна йол. АргIаш а даь дIаоттаяьй 360 тонн йол.

Совхоз къахьегамхоша укх шера лаьрхIад люцерна бу дизза хьакха а 1000 тоннал кIезигагIа йоацаш йол Iалашъе а.

— Оахаш денна дош дизза кхоачашдара, — йоах доакъараш кийчдеча бригада бригадира Б. Хатуева, — кIеанга къахьегац оаха. Цкъара йол хьекха из даьлинге а, кхы хьем ца беш дIадолалу тхо цу участка тIа хий тоха а цунца цхьана минеральни удобренеш тоссаш лаьтта хьаьиде а.

Йол кийчъеза дика къахьегаш ба аргIаш деш бола Х. Ибрагимов, М. Сайдалуев, Ф. Мусаев, Х. Датуев, трактористаш Р. Исмаилов, А. Магигов, кхыбараш.

Бригада коллектив тешаш я цхьан шерен ах шерен хьайбашта кхоачамхилал гIожа доакъараш кийча ший вIаштIехьдаргхиларах.

М. АРСЫНГИРИЕВ.

ТХА НУРЖАН

Иштта безаме йоаккх воккхачо а зIамигачо а Советски района Асланбек Шерипова цIерагIа юртарча наха медицински пункта заведующе Дудаева Нуржана цIи.

Лора болх, кIай халаташ дувха нах школе деша ягIача хана денз безабеина яр Нуржан. Цудухьа школа чакх маьккха а медицински училище дIачуделар цо документаш.

Сиха дIадахар дуккха дикалар а халонеш а хинна дешара шераш. 1971 шера училище чакхъяьккхача ше яхача юрта хьожавир из болх бе. Къоначa йоIо болх бе безаш хиннар хала участок яр — нах бахача нийс пункта гIулакх де дезаш яр из. Халонаша кхераянзар йоI. Ше херчача балхацарча безамо, дIаиман хIама ха, довза гIертаро, хIаьта керттердар — боккхагIчар гIо даро торо елар Нуржана ший болх бизза караберзабе. ХIанз цо гIулакх деш йолча участке, хетаргахьа, цхьа саг вац из ца йовзаш.

Дийнахьа а буc а, моллагIча хана наха гIоде кийча я комсомолка Дудаева Нуржан. ГIоде, сага эггара дезагIа дола хIама — унахцIено меттаоттае.

В. ПЕТРОВ.

Сурташа дувц

КАЛИНИНСКИ ОБЛАСТЬ. Цхьан бартагIа дIадоладаьд баьцаш хьокхилга «Вышневолоцки» района «Пролетарий» совхозе. ХIанз буц хьокхаш латтача лаьттах 80 гектар дар ушалех докъадаь да.

Пятилетка дIайолаелча гIоне 260 гектар лаьтта ушалех докъадаьд боахаме. Цу тIа культурни даьгIенаш яьй, ялат дIадийнад.

СУРТА ТIА: ушалаш хиннача лаьтта тIа дIайийна баьцаш хьокхаш ба.

А. ОВЧИННИКОВА сурт.
ТАСС фотохроника.

ТАДЖИКСКИ ССР. Гектара тIара 230—240 центнер комсаш чуэц «Курган-Тюбе» яхача совхозе. Дика хьийкъай уж. Комсий гайдолгаш сов деза хиларах гаьнаш Iочусоттаенна. Цхьаццадола гайдолг 2—3 килограммага дIакхоач.

Укх шера план 7400 тонн йолча 8300 тонн комсаш йохкаргъя совхозо Даьхенга.

Дика къахьег комсаш чуэцача комсомолкас Валиева Патовбес (сурта тIара яр). ХIара дийнахь 300—320 килограмм комсаш д/ачуду цо приемни пункте.

В. СТЕЧЕНЦЕВА сурт.
ТАСС фотохроника.

ЧИЛИ: ТЕРРОРА БИЙСАШИ ДЕНОШИ

«Амнистия» яхача дунен халкъашта юкъерча организаце тIадилларах ваха Чиле хиннав д-р Хорст Везнер. Цун къамаьл хиннад священникашца, адвокаташца, учрежденешка гIулакхе болча нахаца. Ше гулъяьча сведеней маярреи нийсей анализ яьчул тIехьагIа «Амнистега» йоккха доклад дIачуеннай д-ра Везнера. Цун керттера вывод: Пиночетен йун гIончашен оапаш бувц Чиле законности порядоки юхаоттаяьй шоаш яхаш.

Д-ра Везнера йоалаьча фактех массехк ераш я. Нах бахача Техас Вердес яхача моттиге политически гIулакхашта лийца боахкача нахах массехк саг веннав тIема казармашка царгара лоткъамаш ийначул тIехьагIа. Д-ра Везнера гучадаккха вIаштIехьдаьннад, дукхаза а бовча дIакхоачабеш патриоташта Iазап тIалоаттадеш йола цу тайпара «центраш» Сантьяго, белггала аьлча, оборона министерстве, ВВС академе, «Такма» яха полк латтача, «Боске» яхача тIема-фегарча а низий базе, «Серрочена» яхача тIема лагере, кхыметтел Лонарес яхача улица тIа госпитале а йолаш хилар.

Лийца боахкараштa палачаша масе тайпара низаш тIадувц д-ра Везнера: электрошок, къизагIча тайпара еттар, юв тIаувттаяр, хьалъэхка кийчбеш санна кач мушаш деттар, масе тайпара унзарбахар. Сантьягоц Ранкагуаи тIема трибуналий заседанешка хиннав доклада автор. Суде бенначa дукххачар хьакхайкадаьд шоашка низагIа «лоткъамаш» дайта хилар. Цхьабакъда, из цар яхар цIаккха а теркалдаь дIатIаэцаш хиннадац. Цул совгIа, цкъа а иштта суд еча хана тIема прокуроро духхьал «бат дIакъевлай» адвоката, цо гадоаккхачоа тIалоаттадаьча низий хьакъехьа яь протест «суд сий доацача яккха гIертилга да» а аьнна.

Укх тIеххьарча хана цхьа-бола канадски журналисташ а хиннаб Чиле. Канаде доккхагIйолча «Глоб энд мейл» яхача газето вIаштIехха-тIехьа Джон Беста массехк статья кепатеха араяьккхай. Белггала аьлча, цар тIа доаладу, Бест къайлагIа Сантьяго йистте шийна нийсвеннача къоначa болхлочо Мигела дийцар. 55 ди даьккхад Мигела чилийски столицера бIаь километр гаьнарча Кирикина яхача концлагере цувоаллаш. Цунца лийца баьхкарех цаI электрошокаца Iазап тIалоаттадеш сов унзарваьха хиларах бийсанна сомавоалаш еррига барак кхайкаеш цIогIа детташ хиннав: «Сона цхьаккха ха а хац, сона цхьаккха хIама хац!». Мигела бIаргадайнад. Халкъа цхьоагIонна юкъейоагIаш хиннача аьрдехьарча партей цIераш лийша боахкарий дегIамаш тIа палачаша цIийбаьча аьцкалашца тIаувттаеш.

«Стоизен» яхача цхьаькха канадски газето дувц цхьан чилийски дезала тIаоттадаьча Iазапах. ХIанз чилийски ВВС прокуратуре да, яхаш язду «Ситизено», номер 40-876-12 йола дела. Цу тIа я Сантьяго яхача Вирхиния Айресса тIема Iаьдалаша ший мара, воIа, йоIа къиза низаш тIалоаттадарах язъяь жалоба. Уж кхоккхе а январь бетта лаьцан хIанз а хьехеианзен ва.

Къаьстта а къизен эхь доацаши Iазап тIаоттадаьд, яхаш язду Вирхиния Айресса, ший йоIа Луса. Ерзан яьккхача Луса дегIа тIа гIолла цицхолгаши бумбаргаши лелийтай палачаша, цун метта, лерrаштa, гIашъюкъе чIормадаьха электропроводаш тIаувттадаьд, кертахи китахи хIамаш йийттай, кэгаш урагIа а долаш тховнах хьалъийккхай. 1971 шера студенчески путевкагIа Кубе яха киноискусство Iомаеш хилар ба цун беррига бехк...

Подполье яхача Чиле Социалистически парте вакалашца Сантьяго къамаьл хиннад канадски журналиста Ян Адамса. Царгара хайнад цунна сентябре переворот хилча денз путчисташа кIезигагIа вийнна вале кховзткъе итт эзар саг вийнилга. Адамсага хьахийнкхай моттигерча киназий организаце вуттаяь Iазап тIалоаттадаьча цхьа бIаьн ах бIаьн сага спискаш. ХIара денна 10—15 керда мугI тIакхет царна.

Досье тIа дIаязъяь цIи латтача царех цхьаннеца къамаьл де вIаштIехьдаьннад канадски журналиста 21 шу даьнна я Сесилия. Альенде правительство йолча хана цхьан болхлой поселке бераштa шура дIаекъаш хиннай из. Переворот хинначул тIехьагIа ши бутт боаллашехьа а Сесилии цув дай лийца а лийца дIабигаб Панамски канала американски зонерча къаьсттача школе Iомабаьча «Iаьржача беттигий» — эггара чIоагIагIа болча нах боаберий — полк латтача, Сантьягора ткъо миль дIахо иллача Туэнте-Альто яхача тIема лагере. Аьхкан сибате бийрзача салташа йоIа бIаргагучча топа буки шоди йийттай цу шовзткъе пхийтте шу даьннача даьна. Цу сурта бIаракъежа ца а моган йоIо йовлакх хьоарчадаьд батах. ТIаккха палачаш цуна тIа а беттабенна, тIера барзкъаш Iо а даьха, истола когах дIа а йийхка, етта болабеннаб. Аппендицит дIадоаккхаш операци яьчул тIехьагIа цун дегIа тIа биса керда муъ бIаргабайча, цу тIа гIолла куржумаш детта болабеннаб уж. ТIаккха, дувц Сесилияс, хий тIамохкадир шийна, дегIа электропровод тIаувттайяр. Iуйрийна ворхI сахьат даьлча денз сайрийна итт сахьат даллалца хаддаза тIалоаттадора цу тайпара Iазап.

Боккъонца долча бакъдараша хьахьокх инарала Пиночета зуламеча хунта бIеха гIулакхаш. Джон Беста интервью ше луш инарала эхь ца хеташ хьакхайкадаьд:

«Оаха Iазап тIаувттадац. Кхы тайпа эзараш наькъаш кхы а ма дий сагага къамаьл дайта йиш йолаш».

Оттава.

А. ПАЛЛАДИН,
АПН соб. корр.

СОЦИАЛИЗМА МЕХКАШКАРА

ТОАЛУШ ЛАТТ МОНГОЛЕ СТОЛИЦА

ХьалхагIа хиннараш Улан-Баторе массаза бахк цецбоал хувцаденнача цун сибатах. ГIа дIа мел баькхача нийслу кердадараш — е хьалха яьсса иллача моттиге урагIдаха дуккхазза вIаштIардаь цIенош, е юккъе гIолла йодача цхьан улицагIа къаман куцехьа хьалъяь музея керда здани, субботникаш долча хана беррига нах ара а баьнна нийсъяь дIаегIа къона гаьнаш е скверащ.

ХIанз байракхашцен хозача плакаташцен кийчъяь я монгольски столица. Цига бахача наха берригача мехкаца цхьана 11 июле чIоагIа дездеш белгадоаккх халкъа революце коталон Ди, мехкарча эггара лоархIамегIарча къаман цIейх цаI. 53 шу хьалхагIа цу дийнахьа, японски империалистически гIозараша деча новкъосталах ког гIортолга еш хинна китайски милитаристийи кIайгвардейски атаманийи бIу советски бIувои монгольски эскара доакъошен бохабаьчул тIехьагIа, халкъа Iаьдал хьакхайкадаьд Монголе.

Халкъа Iаьдал латтача шерашка йовзаргйоацача йоалаш хувцаеннай Улан-Батор. Къаьнача Ургах (цу хана иштта оалаш хиннад мехка столицах) — цхьаькха лостам боацаш, гурмат а хинна даьгIача эсалча цIалгехи чаьтарехи — город лархIа хала дар. Цхьаккха тайпа промышленность яцар цига. ХIанзара Улан-Батор — из я Монголерча берригача болхлоех кхоалагIа дакъа балха доалла мехка йоккха промышленни центр.

Города керттера предприятие — промышленни комбинат. Цунна чуйоагIа хьайбай бедал чакхйоахаш йола йоккха ялх фабрика. Комбината продукци — цIока, тха, зипаш, кога гIирс, кийча барзкъа — мехка чухьа меттел, доазол дехьа а чIоагIа дика лоархIаш я.

Азе йоккхагIйолча культурни центрех цаI я хIанз Улан-Батор. ХIанз укхаза я Iилмай Академии цун институташи, ялх лакхера дешара заведени, итташ техникумаш, специальни общеобразовательнии дешара заведенеш, массехк театри библиотекеи. ХIаьта революци яладехьа кхыметтел школаш а яцар Урге. Монголе эггара хьалхара общеобразовательни школа 1921 шера мара хьеллалзар.

Геттара сихача темпаегIа дегIаух МНР столица. Укх тIеххьарча ткъаь шера пхезза дукхагIа хиннаб городе баха нах. Чуйеча цIеной проблема хадданза ший теркама юкъмоттиге лоаттаю Монгольски халкъа-революционни парте. Алхха укх шера 27,3 миллион тугрик дукхагIа хургья чуйе цIенош хьалдарген город тоаярген дIайохийта капиталовложенеш. Эксплуатаце дIалургья хIанзарча сийрдача здавей керда кварталаш. Город хьалъераша чIоагIа йоахко ю, дагадоххарагIа аьлча, столице бахача нахах нийсса ахаш хIана бац аьна болча цигарча къоначa граждашй. Бераштa лаьрхIа хьалъяьй итташ детсадаш, пионерий Дворец. Дукха ха ялалехьа технически творчества цIа кхоачаргда берашка.

Советски специалисташа юкъарчал доацаш дакъа а лоацаш хьалъеш латт город. Массехк квартал монгольскии советскии архитектораша цхьана оттаьча проектегIа хьалъяьй. Монгольски столица дегIайоалаеча ондо дакъа лоац «Главмосстроя» № 2 йолча треста коллективо. Алхха укх тIеххьарча шин шера цо Улан-Баторе эксплуатаце дIаденнад 60 эзар квадратни метр чуIа моттиг йола керда цIенош.

Халкъа Монголе столица хIанз телефонния радиои бувзам ба берригача мехкаца. Шерра пайда эц космически бувзамах. ХIанз Лаьттан искусственни спутникашка гIолла дIакхайкаеш йолча Советски Союза телевизионни передачашка хьежа йиш йолаш ба Улан-Баторе, Дархане, Алтан-Булаке, кхыча монгольски городашка баха нах.

Г. ЖИДЕЛЕВ.
(ТАСС).

ДОАЗОЛ ДЕХЬАРА

ХУНТАНА — ДУНЕН ХАЛКЪАШТА ЮКЪЕРА БОЙКОТ

Лиме болх чакхбаьккхар экономически кхычарех тийша хIама ца хилара юридически аспекташта йолча ЦхьоалагIча межамерикански конференце. Цига дакъа лаьцар Перурча, Аргентинерча, Куберча, Эквадорерча, Америка ВIашагIкхийттача штаташкарча, Панамерча, Канадерча, Венесуэлерча, кхыча паччахьалкхенашкарча бIаь совгIча делегато.

АПН корреспондентаца Густаво Валькарселаца ше къамаьл деш, цу конференце председателя, воккхача перуански юриста, профессора, права доктора Густаво БАКАКОРСО дийцар:

— Экономически кхычарех тийша хIама ца хилара юридически аспекташ ювца аьнна вIашагIтехача конференце юкъхьанца денз къаьтта хьахьекхар чилийски халкъацара солидарность. Конференце доакъашхоша шоай хьалхарча заседанера телеграмма яхьийтар тIема хунтана керте латтача Пиночетага Чиле сага бокъоний сий делга, белггала аьлча, судага гIолла Iазап тIаоттаде кийчбеш бола политически деятелаш дийна бутилга, цунгара хьадехаш.

Къаьстта комисси вIашагIйолла лаьрхIар конференце цIи хеза аргентински юрист доктор Ливирони керте а волаш. Цо тохаргда Латински Америка тайп-тайпарча мехкашкара дукхача къамий компаней гIулакхаш. Уж гIулакхаш шоай маIанга диллача империализм чутотталу керда форма я. Масала, «ИТТ» («Интернэшнл телефон энд телеграф») яхача компане, ховш мадарра, зуламе дакъа лаьцад Чиле хиннача событешка. Цу мехкара «ИТТ»-а акцеш — шоай мехкаш экономически кхычарех тийша хIама доацаш дегIаахара наькъа тIа даха гIертача правительствашта духьаларча империалистически гIулакхий шийн тайпара образец. Из дуккхача къамий кампани Чиле чурча гIулакхашта юкъе гIертаро новкъостал даьд монополистически капитала гIулакхна цу мехка паччахьалкхен переворот ера.

Политически гIулакхашта лийца боахкараштa кийчъеш йолча судебни процессий материалашка хьажа иштта Чиле цIи юрист вахийта а лаьрхIад конференце делегаташа, суле барий гадоахараштa новкъостал де хьожаргба уж. ХIанз Чилера адвокаташ, ховш мадарра, лерттIа болх бе торо йоацаш ба.

— Цу тайппара, аьлар Густаво Бакакорсо шийн къамаьл чакхдоалаш, — конференце дакъа лоацаш хиннараштa хийттар массане а цхьатарра дар: Чилера фашистски режим экономически, дипломатически, культурни, кхыча гIулакхашта дунен халкъашта юкъера дIакъоастаелга вIаштIехьдаккханза даргдац. Из да дерригача прогрессивнии демократически низий эгтара хьалхара декхар.

Лима.

(АПН).

ЮХЬМАРАШТА ТЕПЧА ТЕХА ЙИЙНАЙ

ЦIаькха а гунахьа доаца саг веро корзагIъяьккхай Америка. Кхы а дукхагIа новкъадоал из зулам даьча моттигаген хьагенн хьежача, хIаьта иштта вийна саг цхьаккха гунахьа доаца саг волга шаьра ховш хиларах а.

Моттиг: берригача мехка дIадайза Атлантера баптистски киназ. Укхаза шийн хьехам баьб Мартин Лютер Кинга, граждански бокъонаш бахьан долаш къовсам лоаттабаьча лидера. ДуIаш а укхаза дир цунна ялх шу хьалхагIа. Из вийра, хIаьта цу хана шоай гIайгIа кодае укхаза гулбелар дуккха цIи хеза американцаш. Массеха итташ метраш мара цигара гаьна йоацаш ягIача парке дIавеллар из.

Ха: киназе ламазаш ду ха. Далла ховстам беш цхьатарра кхайкх чу мел вар. Орган лекх. ТIаккха, цIаьхха, хад органа оаз.

Орган лекхаш латтача йоккхача сага тепча тох маьречо. Юхьмараш тIа тох тепча.

Йийнача кхалсага цIи: Альберта Кинг, вийнача Мартина нана. 69 шу даьнна хиннай из. Бе йоаллача органа лакашта IотIабож корта. Из хьалъайе хьож ведда дIатIаваха мар, Мартина да. ЦIаккха а ца сонийташ тепча етташ ва маьре, священник вув, кхалсага чов ю. Циггача тIабеттабале лоац из.

23 шу даьннача, город Дейтоне (Огойо штат) вахача зуламхочо хьакхайкаду, кхы саг дакъа воацаш ше цхьаь а хиннав ше, айса даьр жугатий дын хьехамах дог тийша се воландаь а даьл аз, аьнна. Шийна атта болча лодкъама сихха раьза хул полици. Бакъда, Ченолт — иштта цIи я маьречун — цул хьалхагIа лаьрхIа кхыча городера цига венав, киназа лалла ягIача гостинице бийсаш йоахаш хиннав. ХьалхагIа из вовзаш хиннараша дувц белгалдаьнна цхьаккха хIама цунгара гучадаьннадацар шоашта яхаш. ХIаьта а хьалхагIа хиннараш морг да из а. Воккхача негритянски деятела Ральф Абернете хьакхайкадир, къайлагIа барт а баь лелаш нах ба аьнна хеташ ва ше, аьнна.

Альберта Кинг цIаккха а доккхал ца дезаш кхалсаг хиннай. Цо, масала, цIаккха а журналисташта интервью яла тигацар, шийн воI ерригача Америкаен дерригача дунен тIеи вовзаш хиннаволлашехьа а.

Америка сийлахь - воккхача воIа вахар деннадар цо. ВоIагара вахар дIадаьккхад, хIанз вахар дIадаьккхад цунгара а.

ХIана? Цу хаттара дала жоп лехаш я корзагIъяьнна Америка.

Из хаттар хIанз духхьашха деш дац. Из даьд Мартин Лютер Кинг вийначул тIехьагIа а.

«Низаш дар, боалаш теха пирог санна, американски оамалех довллаш гIулакх да» яхача, фаьлгаца дувца дешаш санна долча жопах кодам доастамбаккхар мо хIама мара хилац.

Маьре, гонахьарча наха вIалла дага а доацаш, цIаьхха тувлавеннав аьнна хеташ да. ТIаккха тире санна, киназе етта аьнна ши тепча цунга енар малав?

— ХIанз а аргда: гунахьа доацаш вийнав саг, — хьежаш ваьгIача санна хатар доашхаш вар Эн-Би-Си яхача телекомпане обозреватель Эдвин Ньюмен. — Цхьабакъда цо цхьанна хIаманна дух тIа ваккхац. Юха а хабараш арадаргда американски вахаре низ тIалоаттабеш хиларах. Из-м дукха хIама ца эшаш американски традици а хинна дIа ма дахадий: низ тIалоаттабеш халахетилга...

Маьречун сурт кепатеха арадаьккхад: сома бIаргсаьнаш а доахкаш тIавийрзза шийн дешаш воаллача студента иман дола юхь. ХIанз Америке наггахьа мара нийслуш йоаца кIай коч, галстук а уллаш. Цу сурто дувцаш хIама дац.

Маьречун дешаша цхьа хIама дувцаш хила мег:

— ТIемо ваьв со иштa.

ХIанз укх сахьата хови дац по бувцар малагIа тIом ба. Вьетнамера ВIашагIкхийттача Штатий агресси я? Вешта, американски общества чухьара хьал хинна хила а мег цо вийнар?

Шин воIа (шаккхе а вийнав) даь нийс бер — кIаьнкаш а йиIигаш а — хиннад Альберта Кинга. Уж кхедеш хиннай из. Царех шиъ из ювча хана цунна лалла хиннад. Хьал миччa кхувргда уж?

КингагIар дезал дика бовзаш хиннача священника Гибонса йоах:

— ХIанз хиннача хIамо хьахойт вайга Iоажал тахь уллаш мо мара йоацача хана вай дахилга, из даим вайна дагадалла дезилга.

Тепча ювлаш я.

Г. ГЕРАСИМОВ.
АПН соб. корр.

Нью-Йорк.

ГIойле ю кхохкам кIаьдбара

Дерригача дунен тIарча политически хьала дика гIойле ю советско - американски юкъмоттиг тоаяла йолаяларо. Кхетадеш да, цунах Советски Союзаи ВIашагIкхийттача Штаташтеи меттел, дерригача халкъашта а, дерригача адамашта а гIойле йолаш хилар.

ХIанз йиззача бокъонагIа ала йиш йолаш да, Советски Союза машара инициативаша дикка новкъостал а деш, Европе кхохкам кIаьдбара гIулакха йоккха прогресс хинна хилар. Европе а дерригача дунен тIа а машар чIоагIбара гIулакха керда дика хIамаш хургхиларга догдаха йиш хулийт Москве хиннача переговорий итогаша.

ХIанз хиннача переговорашца ювза аз дIахо ядерни герзаш кIезигдарга догдаха йиш хиларца. Iилмахо хиларах тарра, сона къаьстта шаьра бIаргагу ядерни тIемах даргдола дерригa зуламаш. Ядерни бомба кхерамах мукъабаха беза нах, хаьдда ала деза тIом «эшац». ХIаьта вIаши дIа-хьа дувцар кхетадеча хьалашка мара вIашатIехьдарг мичад ядерни герзий хьакъехьа беркате соглашенеш е. Москве хинна переговораш кхы цхьаькха а лоархIаме гIа баккхар да СССР-аи США-нии юкъе дIа-хьа дувцараш кхетадарга бодача наькъа тIа.

Москве яьча соглашенеел тIехьагIа уж кхоачашъяра хаьдда конструктивни гIа боахаргхиларга догдоахаш я общественность. Кхохкам кIаьдбара гIулакха баьннача цу аьттоно керда сом бала беза.

Эрик БУРОП,
Лондонски университета профессор, Iилман болхлой Дерригдунен федераце президент.

Лондон.

(АПН).

ЧССР хьалха латтача предприяте — Островерча Клемент Готвальда цIерагIча металлургически комбинато чехословацки металлургически промышленносто арахецача продукцех цIаьллачох даьккхаш ю. «Пятилетка — ханал хьалха!» — иштта тахана комбината болхлой девиз.

СУРТА ТIА: лоаладаь болат йиччудоттаж я Леопольд Клейна кулгалла хьалха латта бригада.

ЧТК — ТАСС сурт.

ХIАРАНЕ ДЕКХАР

ОСВОД — хи тIа нах кIалхарбоаха общество — хIаране гIулакх долаш я. Цун керттера декхар да наха хи тIа къахьегачеи салоIачеи хана цар кхерамзле Iалашъяр.

Хи йисте салоIилга, — унахцIено чIоагIъяь ца Iеш, чIоагIа саг сапаргIата воаккхаш гIулакх да. Цудухьа наха хи йисте салаIар кхераме ца хилийтар осводовций сийлахьа декхар да.

Диъ шу хьалха вIашагIъеллай хи тIа нах кIалхарбоаха общество (ОСВОД). Цу хана денз болх бе йолаеннай из общество Нохч-ГIалгIайчухь а.

ОСВОД вIашагIъеллай бахача наха, кагирхошта, дешархошта хи тIа лелара законаш довзийтара, кхерам боацаш хих пайда эца уж Iомабара. Хина е Iама йисте салаIа водар хила веза шийна а наха а кхерам хургбоацаш хи тIа лелара бокъонаш йовзаши эшшача уж чакхъяха могаргдолаши.

Ховш да сага эггара дикагIа доттагIа а эггара кхераме моастагIа а хий хила йиш йолга. Хиво къахетам боацаш тIаэц цунца лела ца Iемар. Из кхераме да. Гуш беце а наха юкъе лелаш ба осводовцаш. Цхьабакъда хи тIа оарц дехаш цIогIа даьлча уж цигга хул, шоашта болча кхерамга ца хьожаш цар кIалхарвоаккх хила водаш вар.

Хила болха нах кIалхарбоахача майрали деналя гойтарах Нохч-ГIалгIай АССР Лаккхехьарча Совета Президиума указах «Хила болхараш кIалхарбахарах» яха медалаш еннай «Сунжанефть» НГДУ лаьтта кIалха скважинаш капитально тоаеча цеха механика Н. Т. Ахловна. Брагунскерча № 1 йолча юкъерча школа библиотекара Биярасланов Мовлдена, кхыбараштa.

Хила вода саг кIалхарваккха вIаштIехьа ца доалаш а хул цкъаза. ДукхагIча даькъе иштa нийслу саг хи тIа лелара бокъонаш ца йовзаш, фу де леза ца ховш хилча, цу юхе гIо де новкъост ца нийсвелча.

Осводовец — хила водар кIалхарваккха а цунна эша медицински гIо де а Iомаваь дружинник ва. Из хила йиш я хичу лела Iомавеннеи эшачоа гIоде кийчеи вола моллагIа а майра, денал дола саг. Осводовцаш дукхагIа мел хила кIезигагIа хул хи тIара хатараш.

Бераштa а боккхийчарна а ховши массане кхоачашъеши хила еза хи тIа лелара бокъонаш. Из иштa ца хилча хатар хила тарлу. Дукха ха йоацаш нийсъелар укх тайпара моттиг. Шийн доттагIашца Заводской районерча Шолжа хий латтача Iам тIа лувча а салаIа а венав Грознерча № 10 йолча профтехучилища дешархо Г. Додов. Iама йистера хий а кхоачам боллаш шийла доллашехь, цо лаьрхIад наьк деш дIакъайла йолча кIоаргагIча моттигашка ваха. Дукха ха яьннаяцар «Саг хила вода!», аьнна Iама йисте цIогIарч даьннача хана. Минот ялалехьа моторни лодкаца цунна новкъостала бахар хила болха нах кIалхарбоахача станце болх беш вола ОСВОД-а член С. Демченкои медсестра В. Станинаи. Цар хила ваха лечара кIалхарваькхар зIамига саг.

Мишта нийсденнад из хатар? Техкача гучадаьлар: тIех дукха дегI шелдалар бахьан долаш когий пхьанаш озаденна хиннад Г. Додова. хIаьта цунах мукъавала ца хар бахьан долаш хила водаш хиннав из.

Хи тIа лелача хана дегI дукха шелдалийта мегаргдац. Ма лувча аьнна соцаяьча моттигашка лувча бокъо яц. Хица тIехбаьнна бегаш бе багIац. Сов дукха хичу хьлча дегI шеллу, когий, кулгий пхьанаш озалуш моттигаш нийслу. Цудухьа са ца лоIаш 10—15 минутал дукхагIа хичу лела мегаргвац. Иштта лоравала веза хий чухьувзача моттигех а. Дика наьк де ховчоа а кхераме я уж. Цахоувш а хий чухьувзача нийсвелча, мамогга дукхагIа фо чу а ээа хила Iочувахен тIаккха хий дIадодача оагIорахьа чIоагIа дIакхоссавалеи веза.

Хи тIара хатараш хилийта йиш яц. Уж ца хилийтара керттера никъ ба массанахъа ОСВОД-а юкххьанцара организацеш вIашагIйохкар, берригача наха хи тIа лелара бокъонаш Iомаяр, массавар наьк де а эшачоа гIоде а Iомавалар. «ХитIа цхьаккха хатар ца хилийтар!» — из я хIара осводовца лозунг. Хий хилда массане а доттагIа.

А. УСМАЕВ,
ОСВОД-а республикански совета член.

ИВАНОВО - ФРАНКОВСКИ ОБЛАСТЬ. Калушски химико-металлургически комбинате хьалъеш латт винилхлориди поливинилхлориди арахецарг йола йоккха комплекс. Комбината эшаш йола бедал — этилен лоаттаю Венгерски Халкъа Республико. Советски Союзои Германски Демократически Республикои, иштта кхыча мехкашен арахеца оборудовани оттаеш латт комплекса объекташка.

СУРТА ТIА: «Центросталь-конструкци» трестерча Федора Гурмака бригада азот лоаттадара емкосташ еш я.

В. МИГОВИЧА сурт.
ТАСС фотохроника.

ФУТБОЛ

Турнирни таблица тIа хьежача гуш ма хилара вай «Терека» футболисташ хьалхарча моттиге дIачIоагIбеннаб. ХIанзчул тIехьагIа хьалхара го чакхбаллалца кхоъза ловза беза цар. Уж кхоккхе ловзар арахьа хургда. 16 июле — Оренбурге ловзаргба уж, 20 июле — Балаково, 24 июле — Магнитогорске.

ХIанзалца фусамдаьшна совле ца йоаккхийташ лайзай «Терек» арахьа. ХIанз а теша дог доагIа уж юхейиса кхо матч а цо толаица чакхйоаккхаргхиларах.

ПАРИКМАХЕРИЙ КОНКУРС

Укх деношка Первомайски улицагIа уллача № 2 йолча парикмахерске маIача наьхен кхалнаьхен прическай мастерий республикански конкурс чакхъяьлар.

Цу шийн тайпарча яхьашка дакъа лоацаш хилар Грознера, Урус - Мартановски, Советски, Шалински, иштта республика кхыча районашкара парикмахераш.

Конкурса ерригa этапаш чаккъяьлча жюре итогаш йир. Котало яьккхар керда хьайийллача «Хозала салон» яхача парикмахерске кхалнаьха мастера Б. Сапаеваси № 13 йолча парикмахерске маIача наьха мастера А. Агабянцеи. Царна совгIаташ делар.

О. АРХИПОВ.

АРТИСТАШЦА ВIАШАГIКХЕТАР

Укх деношка республика чурча гIулакхий Министерства болхлой болча хьоашалгIа хилар вай республике гастроле йола М. Горьке цIерагIча Челябински драматически театра коллектив.

Цига баьхкабар театра керттера атристаш — РСФСР заслуженни артист Е. Ф. Саяпин, К. С. Ливанов, Б. Ф. Конный, Д. Г. Попов, режиссер Б. В. Гутников, кхыбараш.

Театра режиссера дийцар гулбеннараштa Челябински драматически театра историх, цун репертуарах, лоаца дийцар шоаш денача спектаклех. Цул тIехьагIа артисташа В. Шукшина «Оамалаш», А. Островске «Бертийн жаи», иштта кхыдолча спектаклашкара доакъош гойтар.

ВIашагIкхетар чакхйоалаш МВД отдела начальника Р. Жуббе шийн новкъостий цIерагIа хьаьшашта баркал аьлар сакъердаме вIашагIкхетарах. Артисташта эзаш делар.

Б. ДЕМЕНТЬЕВСКИЙ,
милице воккхагIвола лейтенант.

ДОАГIАШ ДАЬККХА СИЙ

Бахача наха чIоагIа лоархIаш да Советски районера Артаганов Хумид Кавлаевич заведующи вола Даевски культура ЦIа. Гаьнна бийса яххалца йоаг культура ЦIагIа лампаш. С. Орджоникидзе цIерагIча колхоза къахьегамхой дийнахь тIагIертта къахьйигачул тIехьагIа боагIа укхаза шашкех, шахматех ловза Апандиев Супьян, Абдулхалимов Махьмад, Мушлигов Супьян, Элаев Салауди чубоагIача ансамблага ладувгIа. Массане сий деш я ансамбль, дика бовз къахьегамхошта цун доакъошхой а — фермашка, бригадашка каст-каста хьоашалгIа хул уж.

Культура ЦIагIа кинофильмаш хьокх, къахьегамхошта атеистически, интернациональни кхетам балара лекцеш еш. Даевски юкъерча школа хьехархоша Апандиев Супьяна, Кусаев Шарапе, почта заведующе Муслимов Абдул-Межида, библиотекара Мациева Жухьарата сценица лекцеш, массанаш цхьа ладугIаршна дийцира.

В. ПЕТРОВ,
Советски районерча «Ленинец» газета болххо.

ДИКАГIЧАРГАРА ХЬОККХАМ ЭЦАШ

Хьехархочун декхар да ма могга дикагIа, шоллагIча шера чубусараш хургбоацаш болх вIаштIехьбаккхар. Из атта гIулакх дац. Дукха хьакъал, къахьегам, сабар, денал эшаш гIулакх да хIара бер кхетаделга, цунна тахана вахаро дIадеххача тайпара дешар Iомаделга. Хьехархочоа — цун хьехам, хьинаре къахьегам бераша дIаэцарал доккхагIа кхы совгIат дац.

Тха Iаьлти - Юртарча школе завуча болх беш я Зинаида Львовна Калиба. Цунца цхьана кийчэн класс а лелаю цо.

Хьехархочун болх дика бовзаши, бераш дукхадезаши, нахаца Iимерзеи я халкъа дешара отличник йола Зинаида Львовна. Дукха ха я цо школе болх бу. Iалаьмате говза, дешархой теркам тIаозаш, берий дегашка дIакхоачаш хул цун хIара урок. Цудухьа къаьстта дика кхеташ хул цо хьеха бераш. Дукха ха я цо цхьаккха бер шоллагIча шера чу ца дусаш болх бу.

Зинаида Львовна Калибай урокашка дахача дукха кердадар, болх тоэбара пайданелар эц оаха, къонача хьехархоша. Массе а хана тхона ца ховр хьалхадоаккхаш, хьехам луш, эшачоа гIоде кийча йолаш, шийн бехктокхам лакха болаш, иштта хилар массанегара дIадехаш я Зинаида Львовна. Дукха хьинар, хьакъал, къахьегам дIалу цо коммунистически кхетам болаш къона тIехье кхеяра.

Цунгара хьоккхам а эцаш ма могга дикагIа, тIехьабусараш хургбоацаш болх бе гIерт школера кхыбола хьехархой а. Шийн декхараш тIехдика кхоачадеш я къона хьехархо Софья Ахметовна Аушева а. ПхелагIа шу да цо школе хьехархочун болх бу. Цу ерригача хана цо хьехача классашка успеваемость 100 процент а я. Цо дукха болх бу берашца урокаш Iолаялалехьа, уж йистеяьнначул тIехьагIа. Дешара программаца доагIачул совгIа дукха кердадараш довзийт бераштa. Каст-каста хул дешархой хьаккхашта цунга хаттараш деш: «Софья Ахметовна, ер фуд?... «Ер иштта хIэна дац?» «Сенах лаьца да из книжка?». «Берий хаттарех цхьаккха а дисац хьехархочо дизза жоп ца луш.

Массе а хана дукха сакъердаме книжкаш го йиш я хьехархочун истола тIа, хIаьта цунна гонахьа бераш а хул. Царна чIоагIа дукхаеза шоай хьехархо. Царех дукхханеша оалаш хоз: «Со а воккха ваьлча хьехархо хургва!». Массанена а ховш да зIамигача берашта хьеха халагIа долга. Царна къахьегама моро йовзийтар, тайп-тайпарча балха говзалаш езаяийтар Iалаьмате боккхача лоархIаме да. Юкъхьанцарча классашка дика дешар — дIахо йодача хана кхы а дикагIа дешара йоала лард я.

Софья Ахметовна Аушевас хьехаш 33 бер да. Уж дерригаш гIалгIай къамах а да. Царна геттара дика хов эрсий мотт. ХIаьта берригаш дика дешаш я ба.

М. САГОВА,
Наьсарен районерча Аьлти-Юртарча школа юкъхьанцарча классай хьехархо.

Редактор Т. А. ТЕБОЕВ.

Кагий нахи мехкарийи!

ЛоархIамеи бехктокхамеи гIа баккха безаш да шо, шоаш малаш хургда, оашош малагIа професси хоржаргья ха деза шоана. Юкъера образовани яккхеи гIишлонхочун говзал Iомаеи уйла йолаш бараш шийнига хьех № 11 йолча Грозненски юкъерча профессионально - технически училищо.

Деша хьачуэц 15 шу а кхы дукхагIа а ха яьнна, 8—10 класс образовани йолаш бола кагий нахи мехкарийи.

Дика говзалаш йола болхлой кийчбу училищо укх профессеегIа:

1. **Облицовщик - плиточник-мозаичник.**
2. **Маляр** (гIишлонхо).
3. **Столяр** (гIишлонхо).
4. **Каменщик** — конструкцеш вIашагIъеххкар.

Дешаш яккха еза ха—3 шу.

Лакхе йийцача профессеел совгIа, квалифицированни болхлой кийчбу училищо юкъера образовани еце а — цхьан шера деша а дезаш укх профессеегIа:

1. **Штукатур.**
2. **Штукатур - облицовщик-плиточник.**
3. **Каменщик.**
4. **Плотник.**

Училище деша боагIараш экзаменаш йоацаш дIачуэц. Дешар мах боацаш да училище. Деша багIараштa даа хIама, обмундировани, спецбарзкъаш да. Городе ца бахараштa общежити я. Дешаш йоаккхача юкъагIа дешархошта ахча тел производство Iомаеча хана даьча балхех 33 процент а лоархIаш.

Дешархошта льготаш тел городерча транспортаца болхаш а хIаьта иштта поездацеи самолетацеи болхаш а. Халданза болх баьча стажаца дIалоархI училище дешаш йоаккха ха.

Деша дIачуйнйцарашка цу цхьан ханна дIахо деша йиш я сайрийнарча школашка, техникумашка, институташка, подкурсашка.

Юкъера профессионально - технически училище йисте а яьккха, экзаменаш дIаеннараштa юкъера образовани яккхарахи профессе разряд оттарахи диплом лу.

Училища тIехдика чакхъяьккха диплом яраш болх баь стаж ца эшаш лакхерча дешара заведенешка дIачуэц, деша болхача хана царна къаьстта льготаш тел.

Училище деша воагIаш хилча хьачудаланза даргдац укх тайпара документаш:

1. **Директора цIерагIа заявлени.**
2. **Вахача моттигера справка.**
3. **8—10 класс образовани яьккха тешал.**
4. **Ваь ха тIайола тешал е паспорт.**
5. **3х4 долаш 4 сурт.**
6. **Лорашкара справка.**

Документаш дIачуийду хIара денна Iуйрийна 8 сахьат даьлча денз сайрийна 4 сахьат даллалца. Училища адрес: гор. Грозный, Старопромысловски район, пос. Н.-Катаяма, Шефски улица, 23. Цу оагIорахьа лел №№ 4, 6, 11, 26, 32 йола автобусаш. Центральни рынке тIахайча Ташкала яхача сецача Iовоал.

Деза доттагIий!

Дувла тха училище деша!

№ 11 йолча Грозненски юкъерча профессионально-технически училища дирекци.

ТЕЛЕВИДЕНИ

16 июль

I ПРОГРАММА

9.00 — Передачай программа. 9.05 — Босбола телевидени. Iуйранара гимнастика. 9.20 — Кердадараш. 9.30 — Дешархошта. «Дерригача дунен следопыт». 10.00 — Юрта вIашагIкхетар. 10.30 — Босбола телевидени. «Кинонийкъбархой клуб». 11.30 — Композитора Туликова иллеш. 15.30 — Передачай программа. 15.35 — Документальни фильмай программа. 16.05 — Босбола телевидени. «Объектив». 16.35 — Книжкай тика тIа. 17.15 — «Вит танкисти жIалии» яха телевизионни художественни фильм. 7-гIа сери. 18.00 — Кердадараш. 18.15 — Босбола телевидени. «Камарадос — новкъостий» яхача телевизионни документальни фильма премьера. 19.25 — «Безама луэ кхера» яхача телевизионни художественни фильма премьера. 21.00 — «Ха». Информационни программа. 21.30 — «Къона оазаш». Томски зона къоначa цIлналархой Ерригсоюзни телевизионни конкурс. 23.05 — Кердадараш. Передачай программа.

II ПРОГРАММА

18.00 — Экономически дешара система дешара шера итогаш. 18.15 — Нохч - ГIалгIайче гIолла. Информационни программа (эрсий, гIалгIай меттала). 18.35 — Дунен халкъашта юкъера обозрени (гIалгIай меттала). 18.50 — Киножурнал. 19.00 — [illegible] гIулакхаш (гIалгIай меттала). 20.20 — «Эшаргбоацараш» яха телевизионни фильм.

17 июль

I ПРОГРАММА

9.00 — Передачай программа. 9.05 — Босбола телевидени. Iуйранара гимнастика. 9.20 — Кердадараш. 9.30 — Босбола телевидени. Дешархошта. «Гонахьа мелъяр хьамсара моттигаш я». 10.00 — «Безама лув кхера» яха телевизионни художественни фильм. 11.30 — «Советски характер» яха телевизионни очерк. 15.30 — Передачай программа. 15.35 — «Суворовцаш» яха документальни фильм. 15.45 — Ленинградски шоссе. 16.45 — Тахан — Iилма. 17.15 — «Вит танкисти жIалии» яха телевизионни художественни фильм. 8-гIа сери. 18.00 — Ялат чуэцаш латт. 18.10 — «Нохч - ГIалгIайче гIолла. Информационни программа (эрсий, нохчий меттала). 18.30 — Киножурнал. 18.40 — Кагирхойи атеизмеи. 19.00 — Телевизорашка хьожарий хаттараштa жоп лу СССР-а Iилмий Академе члена - корреспондента Афанасьева. 19.30 — Экрана тIа кинокомеди я. Хьалхара кулгайоадлорг» яха художественни фильм. 21.00 — «Ха». Информационни программа. 21.30 — Искусства мастераш. СССР-а халкъа артист Меркурьев. 22.40 — Халхарий зал. 23.10 — Кердадараш. Передача [illegible].

II ПРОГРАММА

18.00 — Кердадараш. 18.15 — Телевидени [illegible]. 19.00 — «Халхараш деш а Надя Павлова» яха телевизионни фильм. 19.20 — Горький цIерагIча Челябински драматически театра спектакль.

РАДИО

16 июль

ВАЙ ДАЬХЕН СИЙЛЕ ЙОАККХ КЪАХЬЕГАМЦА ЯХА РАДИО ДИ

6.30 — «Гергача истола гонахьа» яха беседа (эрсий меттала). 6.50 — КхайтIа шефаш ба (эрсий меттала). 7.00 — Москва. 7.20 — «Грозненский рабочий», «Комсомольское племя» газетий обзор. 7.28 — «Сердало» газета обзор. 7.35 — Москва. 8.15 — Урус-Мартановски Ачхой - Мартановски районий художественни самодеятельноста коллективай концерт. 9.00 — Москва. 16.00 — Патриоташ - интернационалисташ кхетамца кхебу вай (нохчий меттала). 16.10 — Самашкински консервни заводе (нохчий меттала). 16.20 — «Ялат кхедераш» яха зарисовка (нохчий меттала). 16.30 — ВIаший яхье бовлар гIо дар да (эрсий меттала). 16.45 — «Ялат кхедер лаьттаь да ва» яха зарисовка (гIалгIай меттала). 16.52 — «Хьайбаш лелaдераш» яха репортаж (гIалгIай меттала). 17.00 — Москва. 18.00 — Керда ховмаш (эрсий, нохчий, гIалгIай меттала). 18.21 — Урус-Мартановски Ачхой - Мартановски районий къахьегамхошта дола концерт (эрсий меттала). 19.00 — Москва.

17 июль

6.00 — Москва. 7.20 — «Грозненский рабочий» газета обзор. 7.28 — «Ленинан некъ» газета обзор. 7.35 — Москва. 8.15 — Ховмаш — горсета гIолла. 8.15 — Передачай программа. 8.25 — «Лаккхара идейни доаyйла долаш» яха беседа. 8.40 — Нохч - ГIалгIай ашарий концерт (нохчий меттала). 9.00 — Москва. 16.00 — Фашистски Германал котало яьккха 30 шу дизарга. «Разведчик Исраилов» яха очерк (эрсий меттала). 16.15 — «Знание» общества члена Идрисова выступлени (нохчий меттала). 16.30 — Юртара вахар (нохчий меттала). 16.45 — КПСС-а XXIV-ча съезда сацамаш кхоачашде. «Коллективаш яхье яьлча» яха корреспонденци (гIалгIай меттала). 17.00 — Москва. 18.00 — Керда ховмаш (эрсий, нохчий, гIалгIай меттала). 18.40 — Москва. 19.30 — «ХIанзара хьнара къона саг» яха радиовыпуск (гIалгIай меттала). 20.00 — Москва.

ХАОТТАМ

Тахан республикен Грозненски гIолла хувцалуш морхаш а йолаш, йочан йоацаш хир ю. Йовхал республике 22—27 градус. Грозне 25—27 градус йовхал а йолаш ца отта тарлу.

Кхоанен ломмен хувцалуш морхаш а йолаш, лоаццаха юкъа догIа а делхаш, ди а къовлаш, бе-беча оагIорахьа хувцалуш мух а хьекхаш. Буьйса 11—16 градус, дийнахьа 23—28 градус йовхал а йолаш ца отта тарлу.

МЕТЕОСТАНЦИ.

ТХА АДРЕС: 364051 г. Грозный, Ленина улица 11 (3-гIа этаж). Телефонаш: редактора — 3-44-36; редактора зам. — 3-39-11; бехктокхама секретара — 3-34-38; партийни вахаре культуран отделан — 3-61-46; промышленносте отдела — 3-42-30; юрт бовхама отдела — 3-42-28; письмой отделан бухгалтерен — 2-60-71.

НАШ АДРЕС: 364051 г. Грозный, ул. Ленина, 11 (3-й этаж). Телефоны: редактора — 3-44-36; зам. редактора — 3-39-11; ответственного секретаря — 3-34-38; отделов партийной жизни и культуры — 3-61-46; отдела промышленности — 3-42-30; отдела сельского хозяйства — 3-42-28; отдела писем и бухгалтерии — 2-60-71.

Газет арадоахк шинпарен, шоаттан денощка.

«Грозненский рабочий» издательства типографи, Революце проспект 7/34. Типография из-ва «Грозненский рабочий», проспект Революции 7/34. Заказ № 6828.